

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Digitaalinen opaskirja maahanmuuttajaperheiden päivähoidon aloituksen helpottamiseksi

Kari Tii
Sihvonen Krista
Tarkiainen Tiina

2016 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Digitaalinen opaskirja maahanmuuttajaperheiden
päivähoidon aloituksen helpottamiseksi

Kari Tii,
Sihvonen Krista,
Tarkiainen Tiina
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Tii Kari, Krista Sihvonen, Tiina Tarkiainen

Digitaalinen opaskirja maahanmuuttajaperheiden päivähoiton aloituksen helpottamiseksi

Vuosi 2016 Sivumäärä 51

Tämän toiminnallisen opinnäytteen tavoitteena oli tuottaa digitaalinen opaskirja maahanmuuttajaperheille päivähoiton aloittamisen tueksi. Työelämän edustajana oli Espoon kaupungin varhaiskasvatus, joka myös antoi resurssiaan tämän työn toteuttamisen tueksi. Tehtävänannon taustalla oli vieraskielisten lasten kasvava osuus erityisesti pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa. Espoossa tämä osuus vaihteli alueittain ja toimintayksiköittäin ollen tämän projektin ajankohtana keskimäärin jo lähes 20 %.

Kielimuuri ja kulttuurilliset erot vaikeuttavat ja hidastavat maahanmuuttajaperheiden kotouttamisprosessia. Opaskirjan tarkoituksena oli antaa vieraasta kulttuurista tulevalle lapselle sekä hänen huoltajalleen tietoa tavanomaisesta varhaiskasvatuksen arjesta ja toimintaperiaatteista. Opaskirjan tulisi myös helpottaa varhaiskasvatuksen henkilöstön työtä, kun huoltajat ja lapsi voisivat sen avulla valmistautua päivähoiton aloitukseen ja toimintaan.

Opaskirjan kehittämisessä käytettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa kehitettyä Palvelumuotoilun työkalupakkia. Opaskirja toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa tuotettiin versio Rinkelin päiväkodille, toisessa vaiheessa kehitettiin yleinen versio jaeltavaksi muihin Espoon varhaiskasvatuksen yksiköihin. Opaskirjan sovellusalueeksi valittiin ensin Book Creator, joka sittemmin vaihdettiin kapasiteettisista Adobe InDesigniin. Päiväkoti Rinkelin versio valmistui elokuussa 2016, jolloin myös yleisen version työstäminen alkoi.

Työryhmän saama palaute opaskirjasta oli positiivista ja idea vastaanotettiin kentällä innostuneesti. Palautteen perusteella vahvistui, että tämän kaltaista maahanmuuttajille suunniteltua materiaalia tarvitaan kotouttamisen tueksi. Opaskirjan vahvuuksiksi nähtiin, että se on tarkasti suunnattu tietylle kohderyhmälle, ja että se voidaan jaella Internetin kautta. Myös käytetyn teknologian joustavuus ja helppokäyttöisyys nähtiin tärkeänä erityisesti tuotteen jatkokehittämisen sekä eri kieliversioiden toteuttamisen kannalta.

Tii Kari, Krista Sihvonen, Tiina Tarkiainen

Digital guide for immigrating families with small children to support the start in day care

Year	2016	Pages	51
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to develop a digital guide and booklet for immigrating families with small children to help the start in day care. The working life partner for the thesis was the City of Espoo which also assigned resources to support project. The need for the guide emerged from the constantly growing number of non-Finnish speaking children in the early childhood education, especially in the capital region. In Espoo this number varied regionally and per operating unit, reaching the level of 20 % on average at the time of this project.

Language barriers alongside with cultural differences complicate social integration. The purpose of the digital guide and booklet was to provide immigrating families with information about the daily activities and operating principles of the Finnish day care units. Another goal was to ease the workload of the personnel of the units by providing a self-help tool for the families with which they could familiarize themselves with the activities in day care.

The product creation process was based on a Service Design process toolkit developed at the Jyväskylä University of Applied Sciences. The project was divided into two main stages. First a version for the Rinkeli kindergarten was created, and then a generic version was made for further distribution to the rest of the Espoo day care units. Initially, Book Creator was chosen as the technical platform but later it was replaced by Adobe InDesign for capacity reasons. The Rinkeli version was completed and the second stage was initiated in August 2016.

The digital guide and booklet was received well in the field and the feedback to the team was positive and even excited. It was concluded that there is a true need for material like this to support the social integration of immigrating families. The strengths of the digital guide and booklet were its focus on a specific target audience, and the possibility of easy distribution over the Internet. Also, the flexibility of the chosen technology and its ease-of-use were considered important especially from the viewpoint of the further development and making versions in other languages.

Keywords: Early childhood education, immigration, digital guide, digital booklet, day care

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tavoitteet	7
3	Tietoperusta	8
3.1	Digitaalinen kirja	8
3.2	Maahanmuutto Suomeen	9
3.3	Maahanmuuttajan kotoutuminen	11
3.4	Varhaiskasvatus	12
3.5	Päivähoidon aloitus	15
3.6	Uusi varhaiskasvatussuunnitelma	16
3.7	Aiempia ratkaisuja	17
4	Toteutus	18
4.1	Projektin rajaus ja tavoiteaikataulu	18
4.2	Palvelumuotoiluprosessi	20
4.3	Sovellusalustat Book Creator ja InDesign	21
4.4	Lean Canvas	22
4.5	Projektin vaiheet	22
4.5.1	Rajausvaihe	22
4.5.2	Oppimisvaihe	24
4.5.3	Ratkaisuvaihe	25
4.5.4	Testausvaihe	26
4.6	Tuote	28
5	Pohdinnat	30
5.1	Tuotteen arviointi	31
5.2	Toiminnallisen työn arviointi	33
5.3	Oppimiskokemus	35
	Lähteet	37
	Kuviot	42
	Liitteet	43

1 Johdanto

Suomeen saapui vuonna 2015 yli 32 000 turvapaikanhakijaa. Vaikka suuri osa heistä on joutunut tai joutuu palaamaan lähtöalueelle, tehtiin vuonna 2015 peräti 7 466 myönteistä turvapaikkapäätöstä. Edellä mainitun pakolaistulvan lisäksi Suomeen on viime aikoina hakeutunut noin 35 000 maahanmuuttajaa vuosittain eri puolilta maailmaa. On selvää, että tämä näkyy myös varhaiskasvatuksessa merkittävästi lisääntyvänä tarpeena tukea lasten ja perheiden koutoutumista ja sopeutumista uuteen kulttuuriin. Niin päiväkodin asiakkaat kuin henkilökuntakin joutuvat päivittäin hämmentäviin ja hankaliin tilanteisiin, kun lapsi ja huoltaja eivät vielä tunne paikallista varhaiskasvatusta, sen tapoja ja tavoitteita.

Edellä mainittu kehityskulku sai tämän opinnäytetyön tekijät kiinnostumaan tästä ilmiöstä. Tekijät ovat lastentarhanopettajan kelpoisuuteen ja varhaiskasvatuksen alalle tähtääviä sionomiopiskelijoita, joilla kullakin on omakohtaista kokemusta monikulttuurisesta elämästä ja siitä, mitä on olla vieras uudessa kulttuurissa. Tavoitteena on ollut tuottaa edellä hahmoteltuun tarpeeseen hyödyllinen työkalu toiminnallisen projektin kautta. Toiminnallisen opinnäytetyön ajatuksena on tuottaa jokin tuote tai palvelu siten, että sen avulla voidaan ohjeistaa ammatillisia käytäntöjä, kehittää toimintaa tai järkeistää sitä, samalla hyödyntäen teoreettista tietoa (Vilkka & Airaksinen 2003, 41 - 42).

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin digitaalinen opaskirja, jonka kohderyhmänä ovat edellä mainitut maahanmuuttajaperheet. Opaskirjan tarkoituksena on tukea lasten sopeutumista varhaiskasvatuksen aloitukseen sekä päiväkodin toimintatapoihin ja odotuksiin. Edellä mainitun sopeutumisen tekeminen helpommaksi auttaa lasta ja hänen perhettään integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan sekä myös helpottaa päiväkodin henkilökunnan työtä. Seuraavassa luvussa esittelemme niitä konkreettisia tavoitteita, joita opaskirjalle sekä sen kehittämislle asetettiin, ja jotka väistämättä jonkin verran matkan varrella muuttuivat tekemällä oppimisen kautta. Sen jälkeen luvussa kolme hahmottelemme hieman laajemmin käsitystämme tällaisen digitaalisen opaskirjan tarpeelle erityisesti maahanmuuton ja monikulttuurisen varhaiskasvatuksen näkökulmista. Esittelemme myös lyhyesti opaskirjan teknisen toteutuksen alustoja. Luku neljä keskittyy toteutusvaiheen dokumentointiin kronologisessa järjestyksessä, jakautuen soveltamamme palvelukehitysprosessin mukaisiin vaiheisiin. Lopuksi pohdinnoissa arvioimme itse tuotetta, projektia sekä omaa oppimiskokemustamme.

Tällainen kehittämisprojekti liittyy moneen toimintoon ja onnistuakseen vaatii paljon sopimista ja yhteistyötä eri tahojen kanssa. Kiitämme erityisesti Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen vastaavia esimiehiä, Rinkelin, Nuottakunnan, Tiistilänraitin ja Matinkylän päiväkotien henkilöstöä, kehittämiseen osallistuneita päiväkotilasten huoltajia, heidän lapsiaan, LinkkTii-

miä, sekä toteutuksen teknistä apua antaneita ja englanninkielisessä käännöstyössä, audioraitojen äänityksessä ja taittotyössä auttaneita ystäviämme korvaamattoman arvokkaasta panoksesta ja palautteesta.

2 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena on ollut kehittää kielimuurin ylittävä apuväline varhaiskasvatuksen henkilökunnalle edistämään maahanmuuttajaperheen kotouttamista. Lapselle uudet tilanteet kuten päivähoidon aloittaminen, äkilliset muutokset sekä turvattomuus ja pelot ja aiheuttavat stressiä (Koivunen 2009, 84). Antamalla uusille asiakasperheille konkreettista tietoa päiväkotien arjesta ja toimintaperiaatteista saamme perheen ja etenkin lapsen tuntemaan olonsa turvalliseksi ja tervetulleeksi (Suhonen, Sajaniemi, Alijoki, Hotulainen, Nislin & Kontu 2014, 194). Myös Marjamäki, Kosonen, Törrönen & Hannukkala (2015, 74) kirjoittavat, kuinka lapsille voi tuoda turvaa tilanteissa, joihin ei vielä ole muodostunut rutiineja, asioista etukäteen keskusteleminen. Opaskirjan myönteinen ja ehkä hauskakin esitystapa saa lapsen palaamaan opaskirjaan uudestaan ja uudestaan. Huoltajia varten olemme liittäneet opaskirjaan informatiivisen osan, jossa esitellään yksityiskohtaisemmin suomalaiseseen varhaiskasvatukseen liittyviä käytännön asioita, arvoja ja asenteita, tämän uskomme osaltaan auttavan kodin ja varhaiskasvatuksen välistä vuoropuhelua ja yhteistoimintaa.

Materiaalimme on suunnattu lapsille ja perheille, joiden maailmankuva saattaa olla kovinkin erilainen kuin meidän omamme. Yhtenä tavoitteena onkin oikaista ja välttää väärinkäsityksiä. Jos perheellä ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalla ei ole yhteistä kieltä, käytetään aloituskeskustelussa tulkin apua. Tällöin kerrotaan paljon asioita, joita huoltajien tulisi muistaa. Toisaalta monet asiat voivat olla myös hankalia ymmärtää. Digitaalinen opaskirja voi toimia perheiden ja työntekijöiden keskustelun tukena. Se toimii myös muistin apuna perheen palatua kotiinsa. Multimedian käyttö auttaa ylittämään kielirajoja, ja opaskirjan avulla huoltajat ja lapset voivat toinen toisilleen selventää joitakin kysymyksiä tai huolia.

Opaskirjan on tarkoitus hyödyttää myös varhaiskasvatuksen henkilöstöä, sillä on selvää, että etukäteen valmennettu lapsi ja hänen huoltajansa saavat sujuvamman alun päivähoidon aloitukseen, ja lapsi todennäköisesti integroituu ryhmään nopeammin. Kun huoltajat voivat tarkistaa joitakin perusasioita opaskirjasta, työntekijöiden tarve vastata erilaisiin kysymyksiin vähenee. Arttijeffin (2015, 54) saama palaute pro-gradu -työhön liittyvässä laadullisessa haastattelututkimuksessa sekä Kurtin (2012, 29 - 31) havainnot indikoivat kysyntää kompaktille ja selkeälle oppaalle, jossa olisi kuvattu varhaiskasvatuksen tärkeimpiä sääntöjä ja tapoja. Tämän on ajateltu helpottavan sekä perheen että päiväkodin arkea.

Työryhmämme tavoitteena on ollut tehdä tuotteesta sellainen, että sitä voidaan tarvittaessa muokata pienellä vaivalla eri kieliryhmien tarpeisiin kaikissa päiväkodeissa ja eri kunnissa. Koska opaskirjan mahdollinen jatkokehitys, versiointi ja jakelu eri päiväkodeihin kunnan organisaation toimesta eivät enää ole tämän työryhmän kontrollissa, olemme rajanneet opinnäytetyömme tavoitteeksi saada opaskirjan ensimmäinen versio kokeiluvalmiiksi siten, että tuotteen luovutus jatkokehityksestä vastaavalle kunnan organisaatiolle on mahdollisimman luontevaa. Oman rajauksensa työhöme tuo myös opintojemme eteneminen sekä suunniteltu siirtyminen opiskelusta työuralle. Tavoitteenamme oli alun perin päästä työn luovutusvaiheeseen syyskuussa 2016, jolloin kehittämisen projektin ohjaus sekä työn resursointi pääosin siirtyisivät vastaanottavalle organisaatiolle ja tämä työryhmä jatkaisi tarvittaessa joidenkin osien viimeistelyn parissa.

3 Tietoperusta

Yhteiskuntamme monikulttuuristuu kiihtyvää vauhtia, ja viimeaikaiset turvapaikanhakijoiden virrat maahamme tulevat todennäköisesti vauhdittamaan tätä kehitystä entisestään. Tässä luvussa luomme katsauksen maahanmuuttoon viimeisen kahdenkymmenenviiden vuoden aikana, tarkastelemme eri kielten jakaumaa Espoossa, sekä esittelemme kotoutumiseen liittyviä vaiheita. Monikulttuurisuus itsessään on käsitteenä monimuotoinen, ja tässä opinnäytetyössä monikulttuurinen perhe käsitetään sellaisena, joka on kokonaisuudessaan maahanmuuttajataustainen ja perheen käyttämä kotikieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Kertaamme varhaiskasvatuksen perusteita, ja hahmottelemme monikulttuurisuuden mukanaan tuomia vaatimuksia. Lisäksi tarkastelemme varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita sekä tuomme esille myös joitakin keskeisiä yhtymäkohtia uuden valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja digitaalisen opaskirjan välillä. Lopuksi esittelemme joitakin aikaisempia ratkaisuja päiväkodin aloittamisen helpottamiseksi.

3.1 Digitaalinen kirja

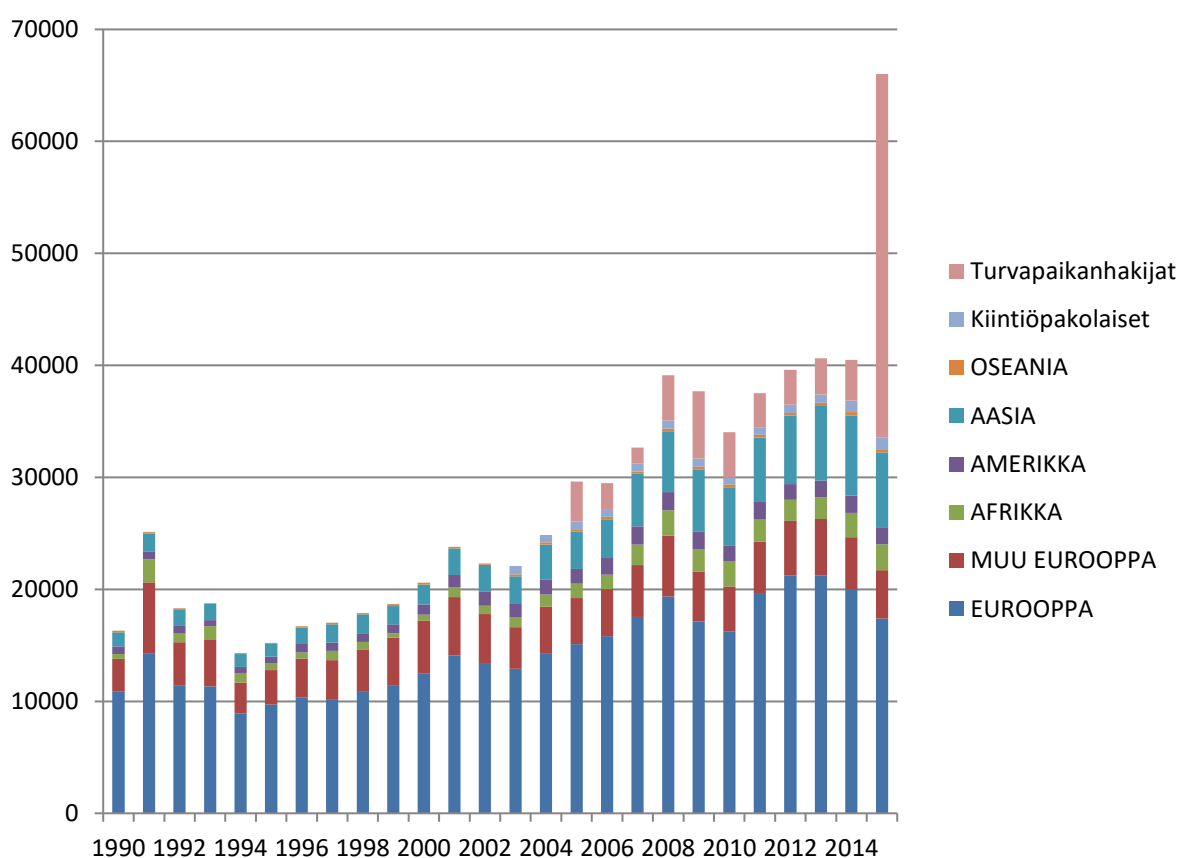
Digitaalinen kirja, toiselta nimitykseltään elektroninen kirja (e-kirja) on sähköisessä muodossa muokattu kirja, joka on luettavissa elektroniselta laitteelta, kuten esimerkiksi tietokoneelta, tabletilta tai älypuhelimesta. Digitaalinen kirja on voitu julkaista pelkästään sähköisessä muodossa tai siitä on voitu tehdä myös painettu versio. Digitaalinen kirja koostuu yhdestä kirjamaisesta tiedostosta, joka myös toimii käytettäessä kirjamaisesti. (Laiho 2015, 4 - 5.) Digitaalinen kirja on käytettävissä esimerkiksi internetin kautta. Sen voi myös ladata omalle päätteelleen joko väliaikaisesti (esim. kirjastojen käyttämät sähköiset kirjat) tai pysyvästi. Digitaalinen kirja voi olla sekä hyvin perinteisen kirjan tyyppinen tekstitiedosto, tai siihen voi-

daan liittämään monenlaista muuta dataa tekstin lisäksi. Datana voidaan käyttää esimerkiksi ääni- tai kuvatiedostoja.

Digitaalinen kirja on helposti levitettävissä. Parhaimmillaan (kuten tässä opinnäytetyössä) se tulee kaikkien saataville. Asiakas pääsee lukemaan kirjaa, kunhan hänellä on olemassa jokin lukemisen mahdollistava sähköinen laite. Jos asiakas ei omista tietokonetta tai älypuhelinlaite, voi hän silti käydä lukemassa opaskirjaa esimerkiksi kirjastossa. Tekniset ongelmat saattavat hidastaa kirjan käyttöönottoa, mutta niiden pitäisi kuitenkin olla ylitsepäästävässä. Toimivien tapojen pitäminen digitaalisen kirjan kaikkien saatavilla on päivittää kirjan data säännöllisin väliajoin uudempiin tietojärjestelmiin, jotta se ei pääse vanhentumaan. (Laiho 2015, 110.)

3.2 Maahanmuutto Suomeen

Maahanmuuttajien osuus maamme väestöstä on noussut 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin vuosina 1990 - 2014. Kuvio 1 nähdään, että maahanmuutto on kasvanut jokseenkin tasaisesti ollen suurimmillaan 2013, jolloin Suomeen muutti yli 36 000 ihmistä. Valtaosa muutosta on ollut EU:n sisäistä liikkuvuutta, ja viimeiset kaksi vuotta muuttajien määrä on ollut laskussa erityisesti eurooppalaisten tulijoiden määrän osalta. (Tilastokeskus, 2016.)

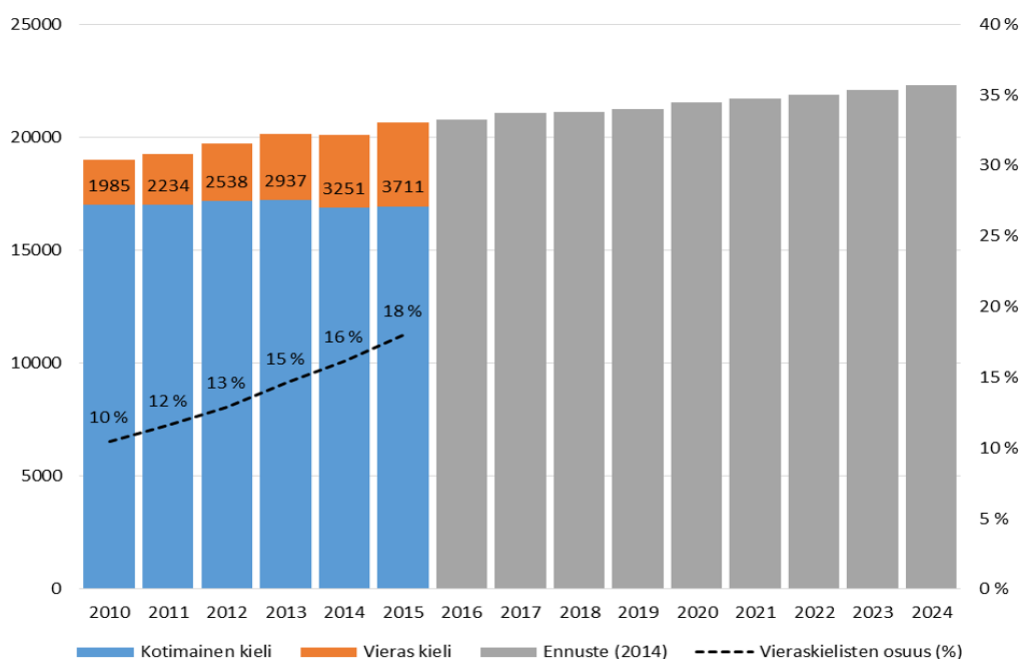

Kuvio 1. Maahanmuutto Suomeen lähtöalueen mukaan 1990 - 2015 (Tilastokeskus, 2016) ja turvapaikan hakijat sekä kiintiöpakolaiset 2005 - 2015 (Maahanmuuttovirasto 2016).

Vuosina 2014 ja 2015 Eurooppaan hakeutui lähes kaksi miljoonaa turvapaikanhakijaa erityisesti Syyriasta, Afganistanista ja Irakista (Eurostat 2016). Suomessa koettiin ennennäkemätön turvapaikanhakijoiden tulva vuonna 2015, jolloin maastamme ilmoitti hakevansa turvapaikkaa peräti 32 476 tulijaa. Heistä noin 20 000 tuli Afganistanista ja noin 5 200 Irakista, kaikkiaan hakijoita oli yli sadasta maasta. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

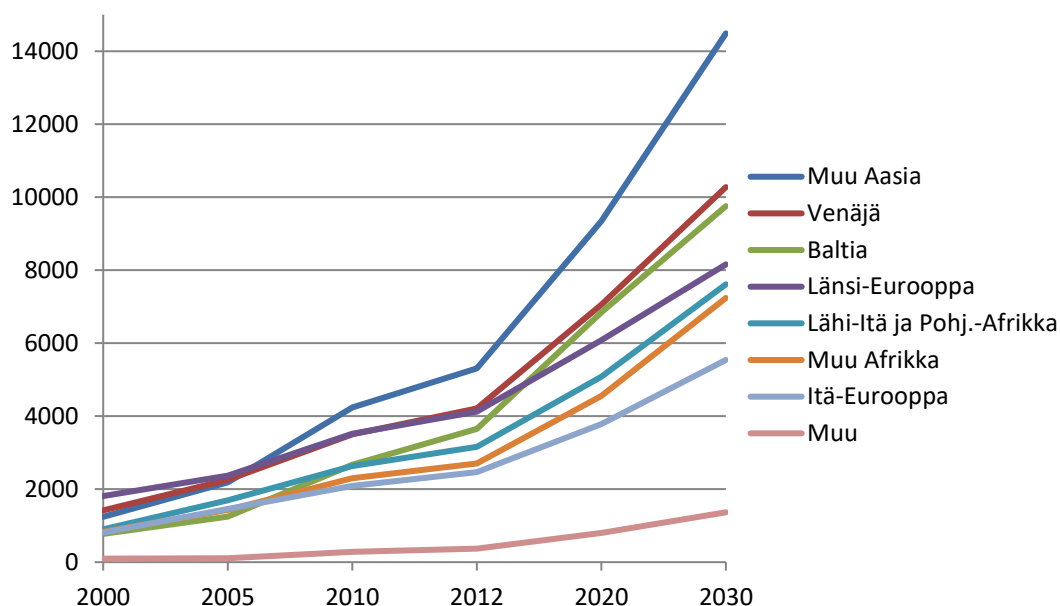
1990-luvun alussa vieraskielisten määrä alkoi kasvaa voimakkaasti Suomessa ja pääkaupunkiseudun kunnissa (Munter 3/2015, 2). Maahanmuutto Espoossa on koostunut pääasiallisesti lapsiperheistä sekä nuorista työkäisistä. Espoon väestön jakaumaan vaikuttavat muun muassa Suomeen tulevat turvapaikanhakijat sekä opiskeluluvan saaneet maahanmuuttajat. Turvapaikanhakijoista oleskeluluvan saaneista lähes puolet asettui pääkaupunkiseudulle ja siis myös Espooseen. (Laakso & Kilpeläinen 2015, 11, 20.)

Espoossa täysin suomenkielisten perheiden osuus on pienentynyt ja vastaavasti kokonaan tai osittain vieraskielisten perheiden osuus on jatkuvasti kasvanut. Täysin vieraskielisten osuus oli 2015 jo 9,5 % Espoolaisista perheistä, ja varhaiskasvatuksessa vieraskielisten lasten osuus on voimakkaassa kasvussa (kuvio 2). Vieraskielisten lasten osuus eri varhaiskasvatuksen yksiköissä vaihtelee suuresti sekä alueellisesti että yksiköittäin. Matinkylä-Olari -alueella heitä on neljäsosa, kun Tapiolassa vastaava luku on noin 8 %. Osassa päiväkoteja vieraskielisiä lapsia ei ole lainkaan, osassa määrä saattaa ylittää 50 %. (Espoon kaupunki 2014; Espoon kaupunki 2015.)

Kuvio 2. Vieraskielisten lasten osuus Espoon varhaiskasvatuksessa (Espoon kaupunki 2015).

Essoossa puhuttujen äidinkielten jakauma ja sen kehittymisen ennuste näkyvät kuviossa 3. Voimakkaimmin kasvaneet vieraat kielet Essoossa ovat venäjä ja viro (Baltia) sekä muun Aasian kielistä kiina, vietnam, hindi ja bengali. Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kieliä ovat muun muassa arabia, kurdi, farsi ja turkki; muun Afrikan kielistä mainittakoon tässä somali, amhara ja suahili. (Munter & Jokiranta 2013.) Varhaiskasvatuksessa Essoossa puhutaan yli 75 eri kieltä (Espoon kaupunki 2014.)

Kuvio 3. Kieliryhmät Essoossa, toteuma ja ennuste (Munter & Jokiranta 2013).

3.3 Maahanmuuttajan kotoutuminen

Perhe kokee yleensä kulttuurishokin muuttaessaan uuteen maahan. Sopeutuminen muutokseen kestää tapauskohtaisesti muutamasta kuukaudesta jopa useisiin vuosiin eri vaiheiden kautta. Maahanmuuttaja vertailee kulttuureita, arvoja ja tapoja ja tasapainoilee sekä uuden että vanhan kulttuurin välissä. Kulttuurishokki voidaan jakaa eri vaiheisiin, jotka varhaiskasvattajan on hyvä tunnistaa. Ensimmäistä vaihetta voidaan luonnehtia sanalla kuherruskuukausi, silloin uuden kotimaan uudet piirteet kiehtovat tiedostetuista kulttuurieroista huolimatta. Seuraavana seuraa torjuntavaihe, jolloin esiintyy turhautumista ja ahdistusta uutta kulttuuria kohtaan. Päivähoidossa tämä vaihe saattaa näkyä valtakulttuurin kasvatuksellisten arvojen ja tapojen vastustamisena. Kolmannessa eli sopeutumisen vaiheessa tapahtuu mukautumista ja valtakulttuurin hyvätkin puolet tulevat näkyviksi. Takaisin normaaliin -vaiheessa elämä tasapainottuu kummankin kulttuurin kielen, arvojen sekä tapojen välillä. Haastavien vaiheiden aikana tarvitaan ulkoisen motivoinnin lisäämistä sekä varhaiskasvattajalta osaamista ja ymmärrystä kun taas sopeutumisen- ja takaisin normaaliin -vaiheessa vanhemmat ovat sekä ky-

vykkäämpiä että motivoituneimpia yhteistyöhön varhaiskasvattajien kanssa. (Halme & Vataja 2011, 61 - 62.)

Tavoitteena oleva kotoutuminen eli integraatio tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja liittyy valtaväestöön ja myös muihin etnisiin ryhmiin, mutta säilyttää samalla oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja arvostaa omaa alkuperäänsä. Kotouttaminen edellyttää myös valtaväestön sopeutumista. (Halme & Vataja 2011, 67; Järvi 2007, 27). Epäonnistuminen kotoutumisessa voi johtaa valtakulttuurin painostuksesta separaatioon eli eristäytymiseen, jolloin esimerkiksi päivähoiton aloituksen yhteydessä maahanmuuttajalapsi saattaa jäädä yksin. Kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavat monet tekijät kuten syy maahanmuuttoon, halu ja motivaatio kotoutumiseen sekä maahanmuuttajan ikä, lasten kotoutuessa aikuisia nopeammin. Tähän vaikuttaa lapsen uteliaisuus uutta kohtaan kuten myös vasta kehittymässä oleva kulttuurinen identiteetti. Väärinymmärrysten välttämiseksi ja mahdollisimman hyvän päivähoiton aloituksen turvaamiseksi on päivähoiton aloituksen palveluohjaus tärkeässä asemassa. Varhaiskasvatuksessa tulee pohtia, tukeeko sen toiminta perheen ja lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. (Halme & Vataja 2011, 64 - 69.)

Maahanmuuttajavanhempi kohtaa uuden yhteiskunnan odotukset vanhemmuudelle usein vasta lapsen aloittaessa päivähoitossa. Suomalaisen kasvatuskulttuurin ja varhaiskasvattajien toimintatapoja lasten kanssa sekä toisaalta maahanmuuttajaperheen käsityksiä kasvatuskulttuurista voi selventää yhteisissä keskusteluissa. Suomen lait ja asetukset sekä ihmisoikeussopimukset asettavat joitakin selkeitä tarpeita käsitellä vanhemmuutta ja lasten kasvatusta perheille uudesta näkökulmasta. Myös varhaiskasvatuksen sisältöjen, tavoitteiden ja oppimiskäsitteiden selventäminen maahanmuuttajavanhemmille on tärkeää toiminnan suunnittelemiseksi lapsen edun mukaisesti. (Halme & Vataja 2011, 72 - 73.)

3.4 Varhaiskasvatus

Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa, jossa varhaiskasvatuksesta käytetään myös termiä lasten päivähoito. Päivähoito on rajattu pääasiassa oppivelvollisuusikää nuorempiin eli alle 7 vuotiaisiin lapsiin. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehittymistä turvallisessa ja virikkeellisessä ympäristössä. Varhaiskasvatuksen pyrkimyksenä on myös tukea lapsen huoltajia kasvatustyössä. Varhaiskasvatuksessa tulee kunnioittaa lapsen ja tämän perheen kieli- ja kulttuuritaustaa sekä edistää tasa-arvon toteutumista. Varhaiskasvatuslain mukaan lapselle tulee tehdä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä niitä edellyttämät toimenpiteet. (Finlex.)

Varhaiskasvatussuunnitelman pohjana on opetushallituksen määräys, joka määrittelee tarkemmin muun muassa toimintakulttuurin periaatteita sekä pedagogisen toiminnan perusteita. Varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan, että vieraskielisten lasten kielitaidon ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tulee tukea monipuolisesti päivähoitossa. Lapsen huoltajille tulee antaa tietoa päivähoiton tavoitteista ja sisällöstä. Vaikka vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä jää pääasiassa perheelle, pyritään mahdollisuuksien mukaan luomaan tilanteita, joissa lapsi voi omaa äidinkieltään käyttää. (Opetushallitus 2016.)

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen päivähoiton toteutuksen suunnittelussa tulee tehdä yhteistyötä lapsen huoltajan kanssa. Erilaisen tuen saamisen ehdoista ja mahdollisuuksista keskustellaan huoltajan kanssa ja yhdessä sovitaan siitä, minkälaisia keinoja ja toimenpiteitä otetaan käyttöön. Yhteistyön merkitys korostuu erilaisissa siirtymävaiheissa, kuten esimerkiksi lapsen aloittaessa päivähoitoa tai siirtyessä toiseen ryhmään tai päiväkotiin. (Opetushallitus 2016.)

Varhaiskasvattajan tai opettajan ymmärtäessä lapsen ja perheen taustaa pystyy hän paremmin tukemaan lapsen oppimista. Tukemisen ja ymmärryksen ilmapiiri hänen ja lapsen välillä luo mahdollisuuksia onnistumisiin. Opettajan herkkyyks ja taidot kohdata monikulttuurisen kasvatuksen kysymyksiä auttaa häntä katsomaan asioita eri kulttuureista saapuneiden lasten silmin. Lapsen positiivisen identiteetin kehittymisen ja oppimisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää se, miten muut oppimisympäristössä suhtautuvat hänen edustamaansa vähemmistöön ja kieleen. (Paavola 2007, 25.)

Kun opettaja ja lapsi työskentelevät, on heidän vuorovaikutuksensa ja toisen tulkitseminen suuressa roolissa. Opettajan käsityksellä maailmasta ja hänen arvoillaan on merkitystä, sillä opettaja näkee kohtaamansa lapsen oman itsensä kautta ja siitä näkövinkkelistä, mikä hänellä on itsestään ja roolistaan tilanteessa. Hän tulkitsee ja muokkaa lapsen tuottamaa asiaa oman itsensä kautta. Stereotypiat ja ennakkokäsitykset voivat vahvistua, kun vuorovaikutustilanteessa on hankaluuksia kommunikaatiossa ja tietämättömyyttä kulttuuriin liittyvissä tavoissa ja normeissa. (Paavola 2007, 25.) On myös huomioitava, että oleellista ei ole pelkästään lasten kulttuuritaustan tunteminen, vaan myös sen maailman tiedostaminen, missä maahanmuuttajaperheen lapset Suomessa elävät. Kahdessa, toisistaan ehkä paljonkin eroavassa kulttuurissa eläminen samaan aikaan, tuo lapsen maailmaan ihan omanlaisensa juonteen. Löydettyjä eroja lapsen kahden eri maailman välillä saatetaan vähätellä, jättää käsittelemättä tai jopa kieltää. Maahanmuuttajalapsi saattaa joutua kohtaamaan tilanteita, jossa hänen jo opitut käyttäytymisen mallit eivät enää olekaan ymmärrettyjä tai hyväksytyjä. Silloin hän ottaa vastaan uusia tapoja uuteen kulttuuriin sopeutuakseen. Etenkin tässä vaiheessa on kasvattajan roolissa olevan tärkeää suhtautua lapseen tämän oma kulttuuri huomioiden. (Paavola 2007, 26.)

Monikulttuurisissa kohtaamisissa lapsen kanssa myös kasvattava osapuoli joutuu siis pohtimaan omia arvojaan ja juuriaan. Paavola ja Talib painottavat, että edellytys kunnioittavan suhteen luomiselle on oman kulttuurinsa tunteminen; tarvitaan tietoisuus omista arvoista ja ennakkoluuloista sekä tieto siitä, miten eri tekijät vaikuttavat itseän (Paavola & Talib 2010, 79 - 80). Kasvattajalla on tärkeää olla rohkeutta ja kyky ottaa vastaan ihminen toisesta kulttuurista näkyvänä persoonana (Paavola 2007). Taito nähdä eroavaisuudet ja yhtäläisyydet ihmisten välillä mahdollistaa samalla tasavertaisen kohtaamisen. Eroavaisuuksien huomioiminen ei tarkoita niiden lyövän kiilaa osapuolten välille, vaan nimenomaan toisten ottamista vastaan näkyvinä ja kuulemisen arvoisina osapuolina. Ilman kulttuurillista tietämystä se voi olla vaikeaa.

Lapsen aloittaessa päivähoiton hän joutuu uuteen toimintaympäristöön, jossa aikaisemmin opitut toimintamallit eivät enää tuotakaan haluttua tulosta. Tämä uusi toimintakulttuuri, josta aluksi puuttuu monia yhteisiä käsitteitä ja merkityksiä, on lapselle hämmentävä kokemus ja kyseenalaistaa hänen aiemman asemansa ja osaamisensa. (Halme & Vataja 2011, 98; Munter 2001, 35.) Halmeen & Vatajan (2011, 98) mukaan varhaiskasvattaja, joka arvostaa lapsen kulttuuria ja kieltä voi toimia tämän voimaannuttajana. Varhaiskasvattajan tehtävänä on tukea kaikenlaisia perheitä kasvatustyössä, vaikka ei heidän elämäntapaansa tai sen perusteita ymmärtäisikään, ja huolehtia samalla ettei kenenkään ihmisoikeuksia loukata tai lakia rikota (Lamminmäki-Kärkkäinen 2002, 81).

Kuntien tulee kehittää varhaiskasvatuspalveluita vastaamaan yhä enemmän maahanmuuttajien tarpeita. Laki lasten päivähoidosta edellyttää päivähoiton tukevan koteja lapsen kasvatuksessa, ja perustuslain perusteella maahan muuttaneella lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon. Koska kielellisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajataustaisten lasten oman kulttuurin tuntemusta on tuettava, luo se painetta toimivalle yhteistyölle huoltajien sekä kieli- ja eri kulttuuriryhmien järjestöjen kanssa. (Halme & Vataja 2011, 9.)

Varhaiskasvatuksen merkitys ja rooli maahamme muuttavien lasten ja heidän perheiden kotoittamisessa on ilmeisen suuri (Järvi 2007, 8). Päiväkoti voi olla turvapaikanhakija- tai pakolaisstatuksella saapuneelle perheelle yksi harvoista ja ensimmäisistä paikoista, joissa he voivat luoda kontakteja paikalliseen väestöön. Varhaiskasvatuksen asiakaskunnan monimuotoisuus ja toisaalta resurssien vähyyt luovat tarvetta uusille innovatiivisille ratkaisuille, jotka helpottavat mahdollisimman monia asiakkaita sitomatta kuitenkaan samalla liikaa henkilökunnan resursseja (Kurronen 2015, 36).

Monelle maahanmuuttajaperheelle suomalainen päivähoitojärjestelmä on täysin uusi ja vieras kokemus, koska heidän kotimaassaan päivähoitojärjestelmää ei ehkä ole ollenkaan, tai se on voinut poiketa paljon suomalaisesta systeemistä. Siten monet meille tutut ja itsestään selvät asiat saattavat aiheuttaa ihmetystä ja ristiriitatilanteita päiväkodissa ja hidastaa toimivan

vuoropuhelun muototutumista. (Kuusisto 2010, 72.) Maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatuksessa olisi siten hyödyksi kertoa lasten huoltajille suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, sen käytännöistä ja periaatteista. Kielimuuri vaikeuttaa tätä huoltajien edukaatiota eli informaatiopainotteista opastusta, mutta myös kulttuurilliset erot saattavat olla esteenä yhteisen ymmärryksen löytymiselle. Esimerkiksi käsitys kohteliaasta käytöksestä voi olla erilainen eri kulttuureissa ja siten johtaa virheelliseen tulkintaan vaikkapa siitä, onko toinen ymmärtänyt saamansa viestin. (Ekholm & Salmenkangas 2008, 13.)

On selvää, että maahanmuuttajaperheet tarvitsevat paljon tukea vieraassa kulttuurissa. Oletuksenamme on, että lasten sopeutumisen tukeminen auttaa sekä lasta että koko perhettä kotoutumaan. Tämän työn kannalta on sama, ovatko maahanmuuttajat pakolaistaustaisia tai muista syistä maahan muuttaneita, he kaikki tarvitsevat tukea. Kotoutumisessa on eri vaiheita, ja yhteistyö päiväkodin kanssa voi tuoda tukea ja turvaa kaikissa näistä.

3.5 Päivähoidon aloitus

Lapsen aloittaminen päivähoidossa on suuri elämänmuutos koko perheelle. Usein päivähoidon arki on uutta niin maahanmuuttajavanhemmille kuin valtaväestöllekin. Munter (2001) kirjoittaa sopeutumisprosessista, joka kokonaisuudessaan voi kestää jopa puoli vuotta. Alun alkusopeutumisen jaksossa päivähoitoon jääminen voi olla hyvinkin vaikeaa ja lapsi saattaa jopa taantua jo opituissa taidoissaan, kärsiä univaikeuksista ja olla takertuva. Toisaalta päivähoito saattaa alkaa yllättävänkin hyvin, mutta muuttua myöhemmin ongelmalliseksi. (Munter 2001, 53 - 54.) Kanninen & Sigfrid (2012, 35) kirjoittavat lapsen temperamentin eli reagoimistyylin vaikutuksesta siihen, miten tämä reagoi eri tilanteisiin. Toiselle sama asia voi olla ahdistusta herättävä kun taas toiselle hyvinkin helppo.

Varhaiskasvatuksessa suositellaan perheelle lapsen kannalta tarpeeksi pitkää tutustumisaikaa. Vanhemman kanssa harjoitellessa henkilökunnalle tarjoutuu mahdollisuus tutustua lapseen, ja vanhemman myötä koko perheen tapaan toimia yhdessä. Näin myös lapsi huomaa vanhempiensa luottavan päiväkodin henkilökuntaan eikä hoitopaikka ehkä tunnukaan kovin vieraalta. (Halme & Vataja 2011, 79.) Vanhempien ja samalla lapsen huolta päivähoidon aloituksesta voi vähentää ainoastaan luottavaisen vuorovaikutuksen kautta varhaiskasvattajien ja vanhempien välillä (Munter 2001, 46).

Maahanmuuttajaperhe saattaa arvostaa neuvoja siitä, miten hoitopaikkaa haetaan. He voivat valita ensisijaiseksi toiveekseen päiväkodin, jossa on heidän kotikieltään puhuva henkilö töissä. (Halme & Vataja 2011, 79.) Kun yhteistä kieltä ei ole, toimii kuvien lisäksi käytäntö hyvänä opettajana. Tutustumisaikana lapsen vanhemmalle voidaan näyttää päivähoiton kulku ja tuoda esiin ryhmän vuorovaikutusta, opetusta ja hoivaa. Varhaiskasvatuksella on merkittävä

rooli lapsen käsitykseen oppimisesta ja uudesta vaiheesta elämässä. Lapsen kotiutuminen uuteen hoitopaikkaan ja itsensä näkeminen tärkeänä osana ryhmää omana itsenään vapauttaa hänen voimavaransa uuden oppimiseen. Onnistuneen tutustumiskokemuksen myötä lapsi uskaltaa jatkossakin luottaa ympäristöönsä ja tilaa jää myös hänen kielelliselle kehitykselleen. (Halme & Vataja 2011, 80; Munter 2001, 36.)

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan on hyvä pohtia keinoja, joilla tietoa saa jaettua maahanmuuttajaperheen kanssa. Digitaalinen opaskirja toimii tutustumisvaiheessa tuttuuden tunteiden ja mielikuvien herättäjänä. Esimerkiksi ruokailuun, ulkoiluun ja pukeutumiseen liittyvät kysymykset voivat herättää ajatuksia perheessä. Vieraita ovat varmasti myös varhaiskasvatuksen arvot ja lapsikäisyys. (Halme & Vataja 2011, 80.)

Kulttuurilliset erot saattavat herättää epäluuloja uutta hoitopaikkaa kohtaan. Periaatteena toimii, että lasta ohjataan lempeästi ja positiivisuuden kautta suomalaisiin tapoihin, eikä lapsen vanhemmiltaan oppimia tapoja arvoteta. Ruokailutavat voivat poiketa oman kulttuurin tavoista, ja päivähoitossa lapselle ei tarjota sellaista ruokaa, joka kotona on kiellettyä. Myös pukeutumiseen ja riisumiseen voi liittyä kulttuurillisia seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon. Intimiteettikäisyys saattaa sallia riisuutumisen wc-asioissa vain yksityisesti, jolloin asia järjestetään henkilökunnan avustuksella. (Halme & Vataja 2011, 80.)

Vanhempien luottamusta varhaiskasvattajiin edistää heidän kiinnostuksensa ja arvostus lasta ja perheen kulttuurillisia seikkoja kohtaan. Aloituskeskusteluissa käydäänkin yhdessä läpi kaikki tärkeät osa-alueet, tarvittaessa tulkin kanssa. Näin luodaan turvallinen ja rakentava pohja hyvälle keskinäiselle vuorovaikutukselle.

3.6 Uusi varhaiskasvatussuunnitelma

Uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma määritti Opetushallituksen toimesta 18.10.2016. Siihen pohjaten Espoon paikallinen suunnitelma tulee valmisteluiden jälkeen ottaa käyttöön 1.8.2017 (Opetushallitus 2016). Keskusteluissa Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa tuli selkeästi esille työmme oikea-aikaisuus uuden varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttamisessa.

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kieli on lapsille niin oppimisen kohde kuin välinekin. Kielen avulla lapsi on vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin ja lähestyy erilaisia tilanteita. Kielelliset valmiudet voidaan nähdä vaikuttajana osallisuuteen ja lapsen rooliin aktiivisena toimijana. (Opetushallitus 2016.) Opaskirjamme tarkoituksena onkin ollut lapsen tukeminen oman paikkansa löytämisessä ja uskaltautumisessa uuden äärelle. Kirjan tarina on tarkoitettu luettavaksi huoltajan kanssa, jolloin päivähoitossa esille tulevat sanat ja käsitteet tulevat käy-

dyksi läpi vuorovaikutuksessa oman läheisen kanssa. Tämä edesauttaa sekä lapsen oman äidinkielen omaksumista, että suomen kielen oppimista.

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsi synnynnäisesti uteliaana yksilönä, joka haluaa oppia jatkuvasti uutta. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja tuntiessaan olonsa turvalliseksi. Ilo, hyvät vuorovaikutussuhteet ja tunne ryhmään kuulumisesta auttavat lapsen oppimista. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Onnistumisen kokemukset ja ilo omasta tekemisestä ja oppimisesta ovat tärkeitä. (Opetushallitus 2016.) Kaikki varhaiskasvatuksen tilanteet ovat myös kielen oppimistilanteita. Lapsen oppiminen laajemminkin tapahtuu tarkkailemalla muita, sekä leikkimällä, tutkimalla ja osallistumalla. Leikki itsessään motivoi lasta, tuo iloa ja opettaa samalla monia tärkeitä taitoja.

Opaskirjassa olevien videoiden tarkoituksena on tuoda esiin lapselle olennaisia tapahtumia varhaiskasvatuksen eri tilanteista. Esimerkiksi eri lauluvideoiden avulla lapsi voi nähdä itsensä osana ryhmää ja lauluihin on valikoitu kansainvälisestikin tuttuja lauluja. Parhaimmillaan videoissa esiintyvät laulut ja tilanteet alkavat toistua sekä kotiloissa, oppaan videoissa että myöhemmin myös päiväkodin toiminnassa.

Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja tuntiessaan olonsa turvalliseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen, ja usein vanhemmat kokevat luottamuksen päiväkodin henkilökuntaan syntyvän lapsen ja tämän hoitajan välisestä suhteesta. Lapsen huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen säännöllinen ja hyvä yhteistyö luo jatkuvuutta ja turvallisuuden tunnetta lapsen elämään. Päiväkodin henkilökunnan ymmärrys sekä halu ymmärtää perheiden erilaisia katsomuksia, uskontoja, perinteitä ja kasvatustermiä luo pohjan hyvälle yhteistyölle. (Opetushallitus 2016.) Opaskirja tukee tätä tärkeää luottamuksen syntymistä ja kehittymistä. Huoltajien tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen varhaiskasvatuksen merkityksestä lapsen elämään helpottuu samalla dialogi heidän ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä.

3.7 Aiempia ratkaisuja

Maahanmuuttajaperheiden tarpeisiin on jo aiemmin tehty monia oppaita, joiden tarkoituksena on muun muassa ollut lisätä päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välistä vuorovaikutusta, helpottaa tiedon antamista perheille ja tukea vanhempien ja varhaiskasvattajien välistä yhteistyötä. Monet näistä ovat paikallisesti käytettyjä opinnäytetöitä, esimerkiksi Turun kaupungin tarpeisiin tehty esitemuotoinen lehtinen (Karjala, Koskinen, Sinkko 2011). Oppaita on tehty myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle lisäämään heidän ymmärrystään monikulttuurisuuden mukanaan tuomista haasteista, esimerkkinä Pieksämäkeläisen Koi-

ramäen päiväkodin henkilökunnalle tehty opas (Kuusinen & Latonen 2015). Valtaosa tarkastelustamme oppaista on lehtisen muotoon tehtyjä kirjallisia tuotoksia, mutta osassa on pyritty hyödyntämään myös modernia teknologiaa. Esimerkiksi Turussa on tehty opasvideo, joka esittelee päiväkodin arkea yhden päivän tarinan kautta (Muñoz & Veseli 2014).

4 Toteutus

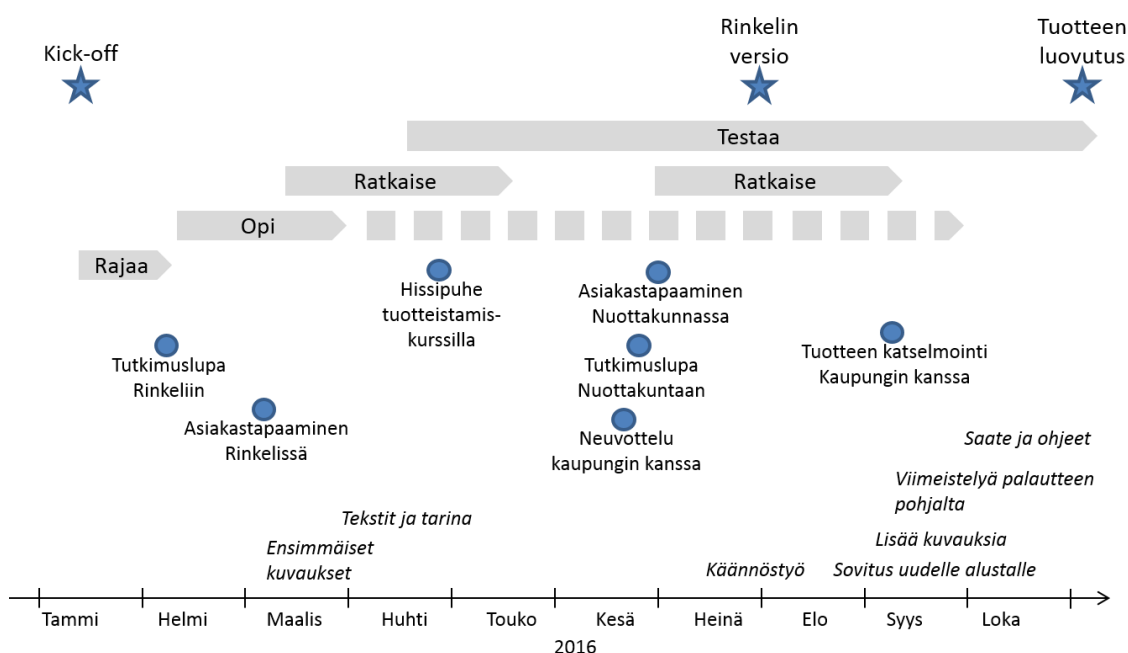
Tässä luvussa kuvaamme lyhyesti projektin rajauksen ja aikataulun, sekä esittelemme kehittämistyön runkona toimineen palvelumuotoiluprosessin. Sen jälkeen kerromme hieman käyttämistämme teknisistä sovellusalustoista Book Creator ja InDesign -ohjelmistoista, sekä ideoinnissa soveltamastamme Lean Canvas -lomakkeesta. Valtaosa luvusta sisältää suurin piirtein kronologisessa järjestyksessä olevan päiväkirjatyypin kertauksen projektin päävaiheista jaoteltuna palvelumuotoiluprosessin vaiheiden mukaisesti. Lopuksi esittelemme tuotteen muutamia valaisevia kuvia ja kertomuksia.

4.1 Projektin rajausta ja tavoiteaikataulu

Projekti koostui kahdesta vaiheesta, joista ensimmäisessä kehitettiin opaskirjan prototyyppi yhdessä päiväkodin Rinkelin kanssa lähtien heidän tarpeistaan ja vaatimuksistaan. Ensimmäisessä vaiheessa teimme testausta, jossa kävi ilmi, että tällaiselle materiaalille on suurta tarvetta. Päätimme tästä syystä laajentaa projektia opinnäytetyöksemme ja siirtyä toiseen vaiheeseen, jossa kehitimme edellä mainitun prototyypin tuomien kokemusten ja palautteen sekä esiin nousseiden Espoon kaupungin tarpeiden pohjalta geneerisen version käytettäväksi laajemmin Espoon kaupungin muissakin varhaiskasvatyksyksissä. Prototyypin avulla saatoimme havainnollistaa Espoon kaupungin päättäjille tuotteen ideaa ja ajateltua toteutusta ja luodaan yhteisen vision uudesta versiosta.

Asetimme projektin tavoitteeksi saavuttaa digitaalisen oppaan kehityksessä sellainen kypsyyssaste, että Espoon kaupunki voi ottaa tuotteen omaan hallintaansa ja jakeluun sekä vastata sen jatkokehityksestä ja versioinnista. Alustavaksi luovutusajankohdaksi asetimme syyskuun 2016, mutta työn edistyessä ja kesälomakauden aiheuttamien viivytysten vuoksi jouduimme toteamaan tämän liian vaativaksi. Päiväkodit eivät halunneet toteuttaa kuvauksia ennen kuin lapset olisivat saaneet rauhassa ryhmäytyä ja tutustua toisiinsa toimintakauden käynnistyttyä, joten kuvaukset saatiin toteutettua vasta syyskuun aikana. Kirjallisen osan uudelleen muokkauksen pariin päästiin syys-lokakuun aikana, jonka jälkeen aineisto annettiin kaupungin tarkistettavaksi ja kommentoitavaksi. Tekstiosuoksien valmistumisen jälkeen ne käännettiin englannin kielelle ja äänitettiin. Valmiin työn luovutusvaiheeseen päästään vuodenvaihteessa.

Projekti jakautui työnjaon kannalta luontevasti erilaisiin osakokonaisuuksiin. Tällaisia olivat muun muassa opaskirjan tarinan ja asiasisällön kirjoittaminen, digitaalisen materiaalin kuvaaminen ja työstäminen, oppaan tekninen toteutus ja taitto, työn dokumentointi ja raportin teko. Lisäksi projektiin kuului runsaasti yhteistä ideointia, suunnittelua sekä sidosryhmien ja asiakkaiden tapaamisia. Keskustelukanavina on koko prosessin aikana käytetty kasvotusten toteutettuja tapaamisia, Skype-tapaamisia, sähköpostia, puhelinkeskusteluja ja jaettuja google-dokumentteja.

Kuvio 4. Projektin toteutuneet päävaiheet.

Opaskirjan sisällön luomista varten oli selvää, että tarvitsisimme yhteistyökumppaniksemme päiväkodin, jonka kanssa voisimme määrittellä sisällön päälinjoja, ja jossa voisimme myös kuvata video- ja valokuvamateriaalia niin päivittäisestä toiminnasta kuin tyypillisestä päiväko-
tiympäristöstä. Halusimme myös tahon, jonka kanssa voisimme keskustella niin henkilökunnan kuin asiakasperheidenkin tarpeista ja odotuksista. Omien kontaktiverkostojemme kautta löysimme ensimmäiseen vaiheeseen yhteistyökumppaniksi Rinkelin päiväkodin. Rinkeli on monikulttuurinen päiväkotit Espoon Leppävaarassa, ja toivomamme kaltainen ympäristö tuotteen kehittämisen tueksi. Espoon kaupungin kanssa neuvottelimme tarvittavat tutkimusluvut ensin Rinkelin kanssa toimimiseen, ja myöhemmin luvat työskennellä kolmen muun päiväkodin kanssa laajemmin jaeltavan geneerisen version työstämiseksi.

4.2 Palvelumuotoiluprosessi

Palvelumuotoilulla tarkoitetaan ajattelu- ja toimintatapaa kehitettäessä palveluita jatkuvan parantamisen filosofialla. Palvelumuotoilun avulla palvelun tulevia käyttäjiä otetaan mukaan palvelujen suunnitteluun ja -tuottamiseen, ja heidän palautteensa perusteella palvelukonseptia kehitetään edelleen paremmin sopimaan käyttäjien tarpeeseen (Kurronen 2013, 61).

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on vuosina 2010 - 2012 kehitetty edellä kuvatun palvelumuotoilun ajattelun pohjalle niin kutsuttu työkalupakki, joka sisältää kehittämisen eri vaiheisiin sopivia lomakkeita ja muita suunnittelun, toteuttamisen ja testaamisen työvälineitä. Tässä raportissa työkalupakista käytetään tästä eteenpäin nimeä SDT (lyhenne tulee sanoista service design toolkit). SDT-pakissa käytetään hieman erilaista terminologiaa kuin Kurronen mallissa, ja siinä jaetaan prosessi neljään vaiheeseen viiden sijaan. SDT:n palvelumuotoiluprosessin vaiheet ovat Rajaa, Opi, Ratkaise ja Testaa. (SDT 2016).

- **Rajaamisvaiheen** tavoitteena on tehdä suunnitelma siitä, mitä ymmärrystä tulisi kerätä, jotta palvelu olisi mahdollisimman sopiva kohderyhmälle. Myös kohderyhmä tulee samalla määritellyksi, samoin kuin kohderyhmän tarpeet. Tässä vaiheessa asetetaan myös tavoitteet ja niitä vastaavat mittarit.
- **Oppimisvaiheessa** perehdytään kohderyhmän eli asiakkaan arkeen ja maailmaan. Tällöin asiakkaan kokeman ja ratkaistavaksi ajateltu ongelma konkretisoituu ja tulee tuuksi. Tämän kokemuksen perusteella voidaan valita kehittämisen keskeiset teemat ja priorisoida tavoitteet ja välitavoitteet. Tavoitteena on tunnistaa asiakkaan ongelma tai tarve.
- **Ratkaisuvaiheessa** ideoidaan erilaisia vaihtoehtoja, joilla asiakkaan ongelma voitaisiin ratkaista. Syntyneet ideat kuvataan sanoin, kuvin, piirroksin ja muilla tavoin, jotta niitä voidaan arvioida ja asettaa keskenään paremmuusjärjestykseen. Tästä vaiheesta tuloksena on esimerkiksi Top-5 -lista ratkaisuvaihtoehtoista prototyyppeineen.
- **Testausvaiheessa** palvelua kokeillaan oikeiden asiakkaiden kanssa, kerätään palautetta ja parannellaan palvelua. Tätä toistetaan tarpeen mukaan siinä määrin kuin aikataulut ja budjetti sekä tarkoituksenmukaisuus sitä edellyttävät. Tuloksena on hyvin testattu ja toimivat palvelu tai tuote, joka täyttää sille asetetut odotukset riittävän hyvin.

Kurronen lisää viidenneksi vaiheeksi käyttöönoton, jossa keskeisenä työkaluna on käyttöönoton toimintasuunnitelma. Tätä suunnitelmaa ja toteutusta tukevat lisäksi tulosten aktiivinen ja säännöllinen seuranta, sekä tarvittavan dokumentoinnin varmistaminen. (Kurronen 2013, 4

- 7.) Tässä opinnäytetyössä käyttöönoton toimintasuunnitelma, johon kuuluvat ainakin opaskirjan viimeistely asiakkaan omien vaatimusten mukaiseksi, valmistelu jaeltavaksi, sähköinen jakelu sekä päiväkotien henkilökunnan koulutus, jäi asiakkaan vastuulle toteutettavaksi Espoon omien aikataulujen ja resurssien mahdollistamalla tavalla.

4.3 Sovellusalue Book Creator ja InDesign

Digitaalisen opaskirjan kehitystyökaluksi LinkkiTiimi suositteli meille Book Creator -sovellustan helppokäyttöisyyden takia. Book Creator on Red Jumper Limited -yhtiön omistama ohjelmistopaketti, joka on sovitettu iPad, Android ja Windows -käyttöjärjestelmillä toimiville kuluttajalaitteille. Se on tarkoitettu pienten digitaalisten kirjasten tekemiseen ja julkaisuun, ja sen käyttäjäkohderyhmänä ovat erityisesti koulut ja kouluikäiset lapset. (Red Jumper 2016.) Helppokäyttöisyyden lisäksi ohjelma on ilmainen, joten se on helposti saavutettavissa ja käytettävissä kotikoneissa.

Tavoitteenamme oli Book Creatorin avulla luoda digitaalinen opaskirja, johon voimme kirjoittaa tekstiä, liittää kuvia ja videoita sekä ääntä. Nämä ominaisuudet mahdollistavat hyvin heterogeenisen maahanmuuttajien ryhmän tavoittamisen ja heille kiinnostavan ja hyvän tietolähteen tarjoamisen päiväkodin aloitukseen. Koska ohjelmaa käyttämällä kieliä ja ääntä on helppo lisätä ja muokata tarpeen mukaiseksi, tuntui Book Creator erinomaiselta välineeltä kirjan toteutukseen. Ainoana haasteena koimme, että opaskirjaa lukevan asiakkaan on ladattava Book Creator -ohjelma omalle laitteelleen.

Työstäessämme ensimmäistä versiota päiväkotikielisiin, havaitsimme kuitenkin, että Book Creatorin kapasiteetti ja ominaisuudet eivät täysin vastanneet tarpeitamme ja suunnitelmaamme. Esimerkiksi videoiden liittäminen kirjaan aiheutti useita virhetilanteita ja järjestelmän jumittumista. Book Creator on varmaankin sopiva ohjelma hyvin pienten ja vähän dataa käyttävien tiedostojen luomiseen, mutta tämän kirjan vaatimaa datamäärää Book Creator ei ilmeisesti pystynyt käsittelemään. Tästä syystä päädyimme siirtämään opaskirjan Adobe InDesign -alustalle. InDesign on osa Adobe Creative Cloud palvelukokonaisuutta ja se on kehitetty painettujen ja digitaalisten kirjojen sekä esitteiden taittoon ja vuorovaikutteisten sovellusten kehitykseen ja julkaisuun. (Adobe 2016.) InDesignilla tehty sisältö voidaan helposti paketoita Internet-maailmassa yleisesti käytettyyn esitysmuotoon eli pdf-tiedostoksi (portable document format).

Digitaalisen oppaan tekninen käyttöympäristö koostuu tietokoneesta tai muusta päätelaitteesta, josta on pääsy Internetiin, ja johon on asennettu tarvittavat lukusovellukset eli esimerkiksi Adobe Acrobat Reader ja Adobe Flash-mediasoitin. Nämä ovat moderneissa kotikoneissa ja kannettavissa laitteissa yleensä jo esiasennettuina, mutta tarvittaessa ne voidaan ladata ja

asentaa verrattain helposti ja ilmaiseksi valmistajan ja useiden jakelijoiden nettisivuilta. Digitaalinen kirja on myös mahdollista ladata omalle kotikoneelle tai laitteelle, jolloin oppaan lukeminen onnistuu myös ilman verkkoyhteyttä.

4.4 Lean Canvas

Päiväkoti Rinkeliin toteutetun E-kirjakonseptin suunnittelussa sovelsimme tuotteistamiskurs- sin ohjeiden mukaisesti Lean Canvas -nimistä työkalua. Lean Canvas on lomake, jossa yhdellä silmäyksellä voidaan hahmottaa tuotteen tai palvelun liikeidea sekä keskeiset toteutukseen liittyvät parametrit (Maurya 2016). Se perustuu koontilomakkeeseen, johon kerätään toisaalta tuotteeseen ja toisaalta tuotteelle ajateltuun markkinaan liittyvät tärkeimmät asiat.

Vaakasuuntaisen A4-lomakkeen (liite 2) vasemmalla puolella on kuvattu ne ongelmat, joita tuotteella pyritään ratkaisemaan, mahdolliset ratkaisutavat, näiden ratkaisujen ainutlaatuiset kilpailutekijät sekä tuotteen tai palvelu kustannusrakenne. Oikealla puolella lomaketta on kuvattu kohdeasiakasryhmät, jakelukanavat, tuotteen näille asiakkaille tarjoama ylivoimainen hyöty sekä tulovirtojen muodostuminen. Keskelle lomaketta on varattu tila tuotteen tai palvelun ainutlaatuisten arvolupausten esittelylle.

4.5 Projektin vaiheet

Seuraavassa kuvataan projektin etenemistä palvelumuotoilun prosessia mukaillen ja pääosin kronologisessa järjestyksessä. Todellisessa elämässä asiat kuitenkin limittyvät ja väistämättä projektin aikana tulee tarvetta palata aikaisempiin valintoihin ja vaiheisiin. Erityisesti työn rajaaminen on ollut haastavaa, ja olemme joutuneet palaamaan siihen muun muassa kesälo- makauden tuomien viiveiden sekä teknisen alustan kanssa esiin nousseiden rajoitusten pakot- tamana. Myös oppimisvaiheeseen kuuluvaksi ajateltua perehtymistä on tapahtunut koko pro- jektin ajan, sillä olemme huomanneet, että vielä ratkaisu- ja testausvaiheessakin esiin on noussut käytännön kysymyksiä, joita yksinkertaisesti emme ole osanneet ennakoita.

4.5.1 Rajausvaihe

Idea digitaalisesta opaskirjasta kehittyi asteittain opintojen aikana ja alkoi konkretisoitua al- kuvuonna 2016 kahden Laureassa sosionomiopiskelijoille järjestetyn kurssin yhteydessä. En- simmäinen kurseista käsitteli monikulttuurista työtä ja toinen varhaiskasvatuksen moninai- suutta ja erityisyyttä. Monikulttuurisuuskurssilla tutustuimme LinkkiTiimiin, joka digitalisoi erilaisia sosiaalipalveluita. Modernin teknologian avulla voisimme kehittää monipuolisen mul- timediakokonaisuuden, jossa olisi puhetta, tekstiä, videoita ja kuvia.

Varsinainen kehitystyö käynnistyi luontevasti varhaiskasvatuksen kurssiin kuuluvalla tuotteistamisosiolla. Kyseisellä kurssilla opiskelijoiden tuli innovoida valitsemansa päiväkodin henkilökunnan, vanhempien sekä lasten kanssa jokin tuote, palvelu tai konsepti, jota sitten testattaisiin ja arvioitaisiin. Kuultuamme Espoon aluepäälliköltä, että kotoutumisen edistämiseksi turvapaikanhakijoiden lapsia aiotaan ohjata jossakin vaiheessa varhaiskasvatuksen piiriin, saimme ajatuksen kehittää heitä varten jotakin. Ensimmäisen ideointituokion tuloksena keksimme, että tekisimme pakolaislapsille kirjan, joka tekisi Espoolaisen päiväkodin heille jo ennakolta tutuksi.

Seuraavaksi otimme yhteyttä LinkkiTiimiin saadaksemme tukea ja apua, sekä mahdollisesti käynnistäisimme yhteistyön. Ensimmäisessä tapaamisessa LinkkiTiimin kanssa hahmottelimme ajatuksia erilaisista pakolaistaustaisten lasten auttamiseen soveltuvista tuotteista ja sovelluksista. Keskusteluissa tuli esille myös ajatus tuottaa turvapaikanhakijoille digitaalinen opaskirja, jonka avulla voisimme esitellä suomalaista terveydenhoidon kulttuuria ja erityisesti terveystarkastusta sekä opettaa kieltä ja kulttuuria monin eri tavoin. Lastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimusten mukaan opinnäytetyö tulee tehdä alle kahdeksan vuotiaista lapsista. Siten päädyimme lopulliseen ideaamme toteuttaa kirja nimenomaan varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Samaa kirjaa voisivat luonnollisesti hyödyntää myös muut maahanmuuttajat, sillä kaikilla on sama haaste uuden kokemuksen ja kulttuurin edessä. Pohdimme vaihtoehtoja perinteisen tuotetun ja nykyaikaisen digitaalisen toteutuksen välillä. Saatuamme neuvoja LinkkiTiimiltä, päädyimme toteuttamaan kirjan digitaalisena. Päätös digitaalisesta toteuttamisesta avasi meille aivan uuden mahdollisuuden suunnitella kirjan toteutustapaa ja tehdä siitä paitsi asiasisällöltään tarpeiden mukainen myös lapsia puhutteleva ja viihdyttävä. Tässä vaiheessa päätimme laajentaa sisällön käsittämään myös huoltajien tarvitsemalla informaatiolla. Jokainen maahanmuuttajaperhe voisi hyötyä digitaalisesta opaskirjasta, jossa tehtäisiin suomalainen päivähoitopäivä tutuksi niin lapselle kuin tämän huoltajille lapsiakin kiinnostavalla tavalla.

Aloitimme tuotteistamistyön yhdessä päiväkotit Rinkelin kanssa. Myöhemmin käynnistimme keskustelut Espoon kaupungin kanssa heille räätälöidyn tuotteen viemiseksi myös muihin espoolaisiin päiväkoteihin. Ajatuksenamme oli tehdä tuote, joka olisi pienin muutoksin otettavissa käyttöön muissakin kunnissa ja eri kieliversioilla. Työmäärän pitämiseksi kohtuullisena ja realistisena rajasimme valtakunnallisen levityksen ja jakelun opinnäytetyömme ulkopuolelle, mutta pyrimme ottamaan siihen liittyviä seikkoja huomioon mahdollisimman hyvin. Digitaalisen oppaan toteutusteknologiaksi valitsimme tuolloin Book Creator -ohjelman, joka tuolloin vaikutti melko yksinkertaiselta tavalta tuottaa interaktiivista mediamateriaalia eli kuvaa, ääntä, tekstiä ja videoita. Työryhmämme jäsenillä ei ollut aikaisempaa kokemusta digitaali-

sen kirjan tekemisestä ja siksi käytön helppous painottui valintakriteereissä. Book Creator on myös ilmainen ohjelma, joten se oli helposti saavutettavissa.

4.5.2 Oppimisvaihe

Käyttäjätiedon hankinnassa käytetään yleensä menetelmänä haastattelua. Haastattelu antaa suoran näkymän käyttäjän odotuksiin, käyttäytymiseen, elämään ja arvoihin. Myös kokemuspohjainen kysely on hyvä ja yksinkertainen keino kerätä tietoa palvelukokemukseen liittyen. Se auttaa ymmärtämään käyttäjäkokemuksia sekä tunnistamaan mahdollisia parannusmahdollisuuksia. (Kurronen 2013, 9, 14.)

Heti helmikuun alussa olimme ensimmäisen kerran yhteydessä kahteen Espoon varhaiskasvatuksen aluepäällikköön. Espoon kaupungin kehittämispäälliköltä saimme tutkimusluvan Rinkelin päiväkodissa tehtävään digitaaliseen opaskirjaan. Lupa käsitti sekä haastattelut, kyselylomakkeet, videoinnin että valokuvaamisen. Päiväkoti Rinkelissä monikulttuurisuusaste on erittäin korkea, joten heillä on kokemusta alkuvaiheen sopeutumisen vaikeudesta.

Ensimmäinen tapaaminen Rinkelin päiväkodin kanssa oli 24.2.2016. Tällöin keskustelimme kokouspöydän ääressä ideastamme ja esittelimme ensimmäistä luonnosta mahdollisesta kirjamallista. Rinkelin työntekijät ja johtaja suhtautuivat hankkeeseen positiivisesti, ja keskustelussa kävi selväksi, että opaskirja tulisi tarpeeseen. Keskustelimme myös sisällöllisistä toiveista, ja lopulta Rinkelin päiväkodilta näytti tulevan paljon enemmän aiheideoita, kuin mitä yksi digitaalinen opas pystyy käsittelemään. Olimme kuitenkin jo alussa rajanneet aiheeksi päivähoiton aloituksen, siihen liittyvät asiat sekä tavanomaisen päivähoitopäivän sisällön ja etenemisen. Normaalisti päivähoiton katsotaan alkaneeksi päivähoitohakemuksen vastaanottamisesta (Järvi 2007, 12). Tässä työssä käsitämme päivähoiton aloituksen päivähoitopaikan varmistumisen jälkeiseen aikaan. Sovimme, että oppaaseen tulisi sekä lapsen että huoltajan osio, jotka molemmat selittäisivät päiväkodin arkea ja toiminta-ajatusta. Videot toisivat tuttuutta päivähoiton aloitukseen, sillä lapsi voisi jo kotona katsella videoita päivän hetkistä. Tekstit kirjaan tulisivat suomeksi ja käännökset eri kielille liitettäisiin kirjaan audiotiedostoina.

Ideoinnissa Rinkelin päiväkodin kanssa esille nousivat vahvasti leikin merkitys oppimisen välineenä, suomalainen varhaiskasvatus (joka eroaa suuresti monien eri kulttuurien varhaiskasvatuksesta), oman äidinkielen merkitys muiden kielten oppimisen mahdollistajana, tasa-arvoisuus ja henkilökunnan asema ja arvo, vuorovaikutus päiväkodin ja vanhempien välillä, keskustelukulttuuri Suomessa sekä musiikin merkitys varhaiskasvatuksessa sekä kielen oppimisessa. Lisäksi puheenaiheina olivat mm. heimoriidat ja niiden sopimattomuus päivähoitoon, uskontokasvatus ja etiikka sekä erikoisruokavalioiden toteutuminen.

Rinkelin väki kiinnostui hankkeestamme ja päiväkodin johtaja nimesikin käyttööme resurss- ja niin tuotteen ideointiin kuin prototyypivaiheen toteutuksen arviointiin. Henkilökunnan lisäksi saimme Rinkelissä tilaisuuden haastatella myös maahanmuuttajaperheen äitiä. Rinkelin henkilökunnan avulla kävimme läpi asiakkaan palvelupolkua, ja etsimme siitä niitä askelia, joissa hänelle syntyy hyvä kokemus ja missä toisaalta ovat hänen kokemansa suurimmat haasteet. Saamamme kokonaiskuvan perusteella karsimme ideoita ja pyrimme sisällyttämään tuotteeseemme asiakkaan kannalta keskeisen tärkeitä ja hyödyllisiä asioita.

Helmi-maaliskuussa työstimme ideaa ja esittelimme sitä esimerkiksi opintojaksojemme kursseilla aina Laureassa vierailleita japanilaisia lastentarhaopettajaopiskelijoita myöten. Luonnostelimme digitaalisen oppaan muotoa ja toteutusta. Saimme palautetta eri toimijoilta, kuten esimerkiksi opettajilta ja opiskelijoilta. Ideasta kiinnostui myös Laurean oma markkinointi.

4.5.3 Ratkaisuvaihe

Huhti - toukokuuhun 2016 kuului paljon materiaalin työstämistä, kirjan kirjallisuuden osuuden kirjoittamista, editoimista ja hahmottelua. Lisäksi aloitimme opinnäytetyön ”ONT”-prosessin. Huhtikuun 2016 alussa järjestimme tapaamisen Rinkelin maahanmuuttaja-asiakasperheiden kanssa. Tilaisuuteen oli kutsuttu monta perhettä, joita varten suunnittelimme kyselylomakkeen (Liite 1). Lopulta paikan päälle saapui vain yksi äiti. Koska asiakkaita oli vain yksi, kävimme hänen kanssaan avointa keskustelua siitä, miten voisimme paremmin tukea maahanmuuttajaperheiden päivähoiton aloitusta. Tämä äiti korosti erityisesti sitä, että myös hän haluaisi tietää, mitä päiväkodissa tehdään ja mihin hänen lapsensa joutuu. Hän piti myös hyvänä kuvien kanssa kommunikointia niissä tapauksissa, kun yhteistä kieltä ei ole.

Huhtikuun toisella viikolla aloitimme kuvaukset (Liite 3). Tuolloin taltioimme Rinkelin lasten ja aikuisten kanssa erilaisia päivän tilanteita. Kuvaukset kestivät kokonaisen aamupäivän. Toukokuun alkupuolella oppaan sisältötekstit olivat valmiit ja ne lähetettiin Rinkelin päiväkotiin hyväksyttäväksi. Myöhemmin kesäkuun alussa kuvasimme Rinkelissä tyhjiä tiloja. Digitaalinen opas koostuu ”tyhjän tilan” kuvista, jotka heräävät henkiin videoilla, joissa päiväkodin lapset esiintyvät päivän eri tilanteissa. Opaskirjan tarinassa pääosassa seikkailee piirroshahmo Pikku-Pupu, joka on menossa ensimmäistä kertaa päiväkotiin.

Kesäkuun toisella viikolla tapasimme Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikön tarkoituksena aloittaa Espoon version toteutus. Hänen kanssaan määrittelimme raameja sille, minkälainen opinnäytetyönä toteutettava Espoon kaupungin käyttöön tarkoitettu digitaalinen opaskirjan tulisi olla. Tuolloin myös suunniteltiin alustavasti sitä, miten Espoon kau-

pungin omat digiammatillaiset, kokeneet S2-opettajat sekä Laurean tutkimus- ja kehittämissyksikkö voitaisiin liittää hankkeen jatkovaiheisiin. Maaliskuun kolmannella viikolla esittelimme demoversion digitaalisesta opaskirjasta Rinkelissä. Sovimme Rinkelin kanssa asiakkaiden haastatteluista sekä päivän eri tilanteiden videoinnista, näistä molemmat toteutettaisiin huhtikuussa. Samalla viikolla oli tuotteistamiskurssin purku, jossa esittelimme tuoteideamme. Kesäkuun viimeisellä viikolla tapasimme Espoon kaupungin konsultoivan erityislastentarhanopettajan, jolta saimme taustatietoa alueellisista eroista Espoossa erityisesti maahanmuuttajaperheiden jakautumisesta eri kaupunginosiin. Hän antoi myös ohjausta ja ideoita digitaalisen opaskirjan sisältöä ajatellen.

Heinäkuun alussa meillä oli tapaaminen toisen yhteistyöpäiväkodin, Nuottakunnan, johtajan kanssa, jolloin todettiin, että kesälomien vuoksi varsinaista yhteistyötä ei voitaisi aloittaa ennen elokuun alkua. Elokuun alussa tapaaminen henkilökunnan kanssa ei johtanut toivottuun tulokseen eli projektin käynnistymiseen, sillä henkilökunnalla ei vielä ollut oikeaa käsitystä projektin tavoitteista. Lisäksi oli epäselvyyttä ajankäytöstä sekä päiväkodin lapsiin liittyvistä julkaisuluvista. Elokuun puolenvälin jälkeen päiväkodin johtajan palattua kesälomalta saimme sovittua tarvittavat yksityiskohdat, jaettua perheille kuvauslupapyyntöt, varmistettua henkilökunnan panoksen sekä lyötyä lukkoon tulevat kuvauspäivät. Nuottakunnan päiväkodissa kuvasimme 3 - 5 -vuotiaiden metsäretkeä ja pihalle rakennettua motorista rataa. Myös päiväkodin pihan tarjoamat runsaat leikkimahdollisuudet saatiin tallennettua. Elokuun aikana saimme sovittua kaksi muutakin kuvauspaikkaa. Tiistilänraitin päiväkodissa kuvasimme päiväruokailua, vapaata leikkiä, peuhua, vesileikkiä, levolle käyntiä ja päivittäistä perushygieniaa. Matinkylän päiväkodissa kuvasimme esikouluopetusta, leikkiä ja pelihetkeä sekä 3 - 5 -vuotiaiden lauluhetkeä ja taidetuokiota.

4.5.4 Testausvaihe

Elokuun 29. päivä esittelimme päiväkotikielissä heille työstetyn valmiin tuotteen. Paikalla oli neljä päiväkodin työntekijää ja yksi S2-opettaja. Henkilökunta piti kovasti puputarinasta ja pupuhahmosta. Pupukuvat olivat heidän mielestään onnistuneita, mieleen olivat jääneet etenkin piiriin ja lepohuoneeseen liittyvät piirroshahmot. Työn aihetta keuhuttiin useampaan otteeseen, ja etenkin S2-opettaja toisti kirjan tulevan todelliseen tarpeeseen. He totesivat, että E-kirjan näyttäminen vanhempainillassa syyskuussa olisi tarpeellista niin uusille kuin jo tutuillekin perheille. Tutuille perheille sen näyttäminen toimisi mukavana tapana muistuttaa tärkeistä asioista.

Keskustelussa siitä, millaisia asioita tällaisessa kirjassa olisi hyvä tuoda vahvasti esiin, nousi puheeksi harjoittelu- ja tutustumisajan tärkeys. Usein lapset tuodaan nopeasti ensimmäisenä päivänä ja lapsi joutuu käymään tunteitaan pitkään läpi vieraan aikuisen kanssa. Lisäksi kel-

lonajat päivän tapahtumiin liittyen koettiin tärkeiksi, sekä se että vanhempi tuo lapsen ryhmään asti. Vaatetus-osio koettiin myös tärkeäksi. Kansikuva oli jätetty vielä raadin päätettäväksi. Heiltä kysyttiin millainen teema kanteen sopisi, ja miten he kokivat että olisi lapsille tärkeä paikka heidän päiväkodissaan. Henkilökunta nimesi liukumäen ja pihan lapsille tärkeäksi. Todettiin, että pupun ja pihakuvan tulisi olla iloinen tunnelmaltaan ja houkutteleva.

Henkilökunta toivoi lisäksi käyttäjän tarpeiden huomioimista ja selkeää tietoa heti linkin yhteyteen siitä, mitä ohjelmia tarvitaan, jotta E-kirjan voi avata koneellaan. Tässä tapauksessa tulisi siis mainita näkyvästi, että tarvittavat ohjelmat ovat Adobe Acrobat Reader ja Flash Player. Näkyvyydellä välttyttäisiin siltä, että katsoja turhautuisi kun ei saisi ohjelmaa pyörimään, ja jättäisi koko E-kirjan katsomatta. Rinkelin henkilökunta pohti myös, että cd:llä jaettava versio voisi toimia heillä hyvin. Kaiken kaikkiaan Rinkelin henkilökunta ja S2-opettaja olivat sitä mieltä, että E-kirjan kautta sai hyvän kokonaiskuvan lasten päivähoitopäivän kuluista. He kuvailivat sitä konkreettiseksi ja helppokäyttöiseksi, ja totesivat että on hyvä, ettei tarina lisäteksteineen ole liian pitkä. (Rinkeli 2016.)

Syyskuun ensimmäisellä viikolla, 6.9.2016, esittelimme Rinkelin version avulla digitaalista opaskirjaa Espoon kaupungin kehittämispäällikölle. Tuolloin päätettiin erottaa lasten ja huoltajien osuudet erillisiksi kokonaisuuksiksi muun muassa tiedostokokojen pitämiseksi kohtuullisina. Sisältöön ehdotettiin muutoksia, jotka paremmin tukisivat digitaalisen opaskirjan yleiskäyttöisyyttä eli sopivuutta eri päiväkotien käyttöön. Sisältöä uudistettiin myös vastaamaan uuden varhaiskasvatussuunnitelman henkeä. Toiveena oli myös sisällysluettelo vanhempien osioon sekä linkki, jonka avulla pääsisi liikkumaan suoraan haluamalleen sivulle. Syyskuussa saimme Espoon kaupungilta lainaksi paremman, omaamme laadukkaamman kameran kuvanlaadun parantamiseksi. Kuvauksia tehtiin useina päivinä, ja yhteistyö päiväkotien kanssa oli sujuvaa ja henkilökunta ajoittain jopa innostunutta. Saimme paljon ideoita, joista vain osan voimme toteuttaa, jotta digitaalinen opaskirja pysyisi riittävän yleisellä tasolla ja soveltuvana kaikkien päiväkotien käyttöön.

4.6 Tuote

Kuvio 5. Aloitussivu Rinkelin päiväkodin digitaalisesta opaskirjasta.

Digitaalinen opaskirja kertoo tarinan päivähoitopäivästä päivähoiton aloittavan lapsen näkökulmasta (Kuvio 5). Tarinan avulla päiväkodin tapahtumat portin avaamisesta aamulla sen sulkeutumiseen iltapäivällä tulevat tutuiksi. Tarina etenee kertomuksen muodossa ja sitä elävöitetään kuvin ja videoin. Espoon kaupungin opaskirja sisältää lisäksi suppean sanakirjan, jossa käytetään kuvia, kirjoitettuja sanoja sekä ääninäytteitä ääntämisen opettamiseksi. Esimerkiksi aamiaistilannetta sanakirjassa selventävät sanat: ”puuro”, ”näkkileipä”, ”maito”, ”vesi” sekä ”vähän” ja ”paljon”. Sanakirja tuo päiväkodissa muutenkin arjessa käytettäviä kuvia tutuiksi ja näin omalta osaltaan helpottaa ja nopeuttaa niiden hyödyntämistä päiväkodin arjessa ja myös muiden päiväkodissa käytettävien kuvien käytön ja sanoman ymmärtämistä. Kielellisten ja kulttuurillisten vaikeuksien vuoksi maahanmuuttajille tietoa annettaessa parhaiten toimivat selkokielineen teksti sekä konkreettisten kuvien käyttö (Rintala 2013, s. 52 - 53).

Lapsen osuus on tarkoitettu yhdessä huoltajan kanssa läpikäytäväksi, ja huoltajille on oma osuutensa lapselle tarkoitettun osion jälkeen (Kuvio 6). Siinä selvitetään suomalaisen päivä-

hoitoon ja varhaiskasvatukseen liittyviä, päivähoidon aloittamisen onnistumisen kannalta tärkeitä asioita aikuisten kielellä. Tällä osiolla on tarkoitus paitsi kertoa niitä samoja asioita, joita kaikkien päiväkodin aloittavien perheiden on hyvä tietää, myös suomalaisen päivähoitoon liittyviä piirteitä ja tapoja, jotka voivat olla hyvinkin vieraita maahanmuuttajille ja aiheuttaa ihmetystä ja jopa huolta. Näitä ovat muun muassa leikin rooli ja vastaavasti selkeän opettamistoiminnan vähyys, ulkoilu huonollakin säällä, kasvatuskumppanuus ja lapsikeskeisyys.

Ruokailu

Ruokailu on sosiaalinen tilanne, jossa harjoitellaan keskustelutaitoja ja toisten huomioon ottamista. Se tarjoaa lapselle mahdollisuuden oppia hyviä tapoja ja ruuan kunnioittamista.

Päiväkotiruoka on suunniteltu monipuoliseksi ja terveelliseksi. Se tukee lapsen kehitystä ja kasvua. Ruokajuomaksi on tarjolla vettä, maitoa tai piimää. Jos lapsella on lääkärin kirjoittama allergiatodistus, saa hän allergioiden mukaisen erikoisruokavalion. Lapsella on myös mahdollista saada elämäntarkoituksellisen vakaumuksen mukainen ateria.

Aamupala, klo 8-8.30. koostuu pääsääntöisesti puurosta, hedelmä- tai vihannespalasta, näkkileivästä ja ruokajuomasta.

Lounas, n. klo 11: Lämmin ruoka, joka valmistetaan keskuskeittiössä. Koostuu lämpimästä ruoasta, tuorepalasta (salaatti, raaste, hedelmä) ja leivästä.

Välipala, n. klo 14: Välipalana voi olla esimerkiksi leipää, kiisseliä, jogurttia, karjalanpiirakkaa (riisipiirakka), hedelmää, vihannuksia.

Toimintatuokiot Klo 9->

Toimintatuokiot ja päiväpiirit ovat suunniteltua, tavoitteellista, pedagogista toimintaa. Lapsi oppii leikin avulla, joten monet toimintatuokiot ovat toteutettu leikkiläisesti ja lapsen kiinnostukset huomioon ottaen. Juhlimme yhdessä kalenterivuoden juhlia. Juhlistamme myös syntymäpäiväsankareita. Kaikki toiminta on suunniteltu tukemaan lapsen omaa kehitystasoa. Suunniteltu aamupäivän toiminta alkaa viimeistään klo 9.00. On tärkeää, että jokainen lapsi on saapunut päivähoitoon ennen toiminnan aloitusta.

Leikki: Leikki on tapa oppia. Sosiaaliset taidot, toisen asemaan asettuminen, tunteiden käsittely ja sanoitus, kielelliset taidot, mielikuvituksen laajentaminen, liikunnalliset taidot, ystävyyssuhteet, ilon ja jakamisen tunteet, tietojen ja taitojen kartuttaminen ja kokemusten syventäminen toteutuvat kaikki leikin avulla. Lapsi oppii parhaiten leikkiessään!

Kädentaidot: Kädentaidoilla toteutetaan monia eri tavoitteita. Kädentaitoihin liittyvät teemat kulkevat usein rinnan vuosikalenterin kanssa. Teemoissa voivat esiintyä mm. (syksy, isänpäivä, joulukuuk, talvi, pääsiäinen, kevät, vappu, äitienpäivä ja kesä).

Askartelun, maalauksen, piirtämisen, muovailun ja ompelemisen avulla opitaan mm. ilmaisemaan itseään luovasti. Kädentaidot kehittävät lapsen motorisia taitoja, käden ja silmän yhteistyö kehittyä. Laitamme lasten töitä esille, jotta lapset voivat nähdä oman osaamisensa ja onnistumisensa. Samalla taideteokset myös rikastavat toimintaympäristöämme.

Kuvio 6. Huoltajille tarkoitettu osuus on tekstimuodossa. Mukana kieliversioiden audioraidat kuuntelemista varten.

Yhtenä tärkeänä asiana on monissa eri yhteyksissä tullut esiin myös aikakäsite. Aikakäsitysten erot eri maissa saattavat johtaa ristiriitoihin. Suomessa ja muissa länsimaissa on totuttu täsmällisyyteen ja ajankäytön suunnitteluun, eikä meillä yleensä hyväksytä myöhästelyä. Syklisessä aikakäsityksessä taas, joka perustuu ajatukseen jatkuvasti uusiutuvasta ajasta, myöhästymistä ei pidetä epäkohteliaana, vaan arvostetaan tilanteen mukaan joustamista. (Halme & Vataja 2011, 57.) Opaskirja tuo luontevasti esille myös suomalaisen täsmällisyyden ja aikataulun merkityksen päivähoitopäivän toimivien rutiinien näkökulmasta. Aikakäsitys tuli hyvin esille Rinkeliin tuotetussa versiossa, kun taas Espoon kaupungin versiosta tarkat viittaukset päiväaikatauluun jouduttiin jättämään pois. Tämä siksi, että Espoon version tulee istua jokaisen päiväkodin arkeen. Huoltajien osuus on pyritty tekemään lyhyeksi, tiiviiksi ja selkeäksi, jotta se tavoittaa huoltajat mahdollisimman laajasti.

Sanotaan että kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, liikkuva kuva eli video siten vieläkin enemmän (Kuvio 7). Opaskirja sisältää useita videoleikkeitä, joiden avulla havainnollistamme suomalaisen päiväkodin tavanomaisia toimintoja, jotka eri kulttuureista tuleville saattavat olla täysin vieraita. Videoista on myös suuri apu silloin, kun huoltajan oma lukutaidon taso on heikko.

Kuvio 7. Esimerkkisivu, jossa myös videoikkuna (alhaalla oikealla) sekä kieliversioiden audioraita (korvan kuva oikealla). Video- ja audiosisältö avautuvat kaksoisnapautuksella.

5 Pohdinnat

Tämän työn aikana tekijöille tuli selväksi, että varhaiskasvatuksessa on tarvetta erilaisille ratkaisuille, jotka tukevat vieraasta kulttuurista tulevia lapsia ja heidän perheitään päiväkodin aloitusvaiheessa. Myös asiakkaalta saatu palaute oli linjassa tiimin omien havaintojen kanssa (liite 5). Oppaan tehokas jakelu netin kautta sekä sen jatkokehitysmahdollisuudet nousivat myös esiin tärkeinä ominaisuuksina. Ensikeskusteluista lähtien palaute työryhmälle oli kannustavaa ja odotukset korkealla niin varhaiskasvatuksen työntekijöillä kuin projektia tekevillekin. Rinkelin päiväkodissa alettiin jo suunnitella digitaalisen opaskirjan käyttämistä myös muiden kuin maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa muistuttamaan päiväkodin tavoista ja säännöistä. Myös työryhmän visioissa digitaalista opaskirjaa käytettäisiin laajasti eri kunnissa ja sitä sovitettaisiin eri kieli- ja käyttäjäryhmille.

Projektin edetessä vastaan tulleet käytännön kysymykset auttoivat meitä tarkastelemaan sekä tavoitteitamme että tuotteen toteutusta ja elinkaarta eri näkökulmista alkuinnostusta realis-

tisemmin. Tässä luvussa luomme katsauksen itse tuotteeseen, sen käytettävyyteen ja sovellettavuuteen. Seuraavaksi arvioimme projektia ja sen toteutusta ja lopuksi pohdimme, mitä työryhmänä ja tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina olemme tästä oppineet.

5.1 Tuotteen arviointi

Tuotteen ensimmäinen, tässä raportissa Rinkelin versioksi kutsuttu digitaalinen opaskirja sai hyvää palautetta sekä sisällöstään että helppokäyttöisyydestään (liite 7). Pikku-Pupun tarinan uskottiin kiinnostavan lapsia ja aikuisen osion sisältävän paljon tärkeää tietoa. Oppaan toteutus mahdollistaa helpon versioinnin erikielisiä ääniraitoja käyttäen, ja siten verrattain pienellä muutostyöllä sillä voidaan kattaa tärkeimmät vieraat kielet. Tuotteen elinkaarta pyrittiin pidentämään ottamalla huomioon uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma termistöineen ja sisältöineen.

Espoon kaupungin käyttöön tehdyssä oppaassa olevassa retkivideossa on näkyvästi esillä tabletit. Tämä on otettu esille tarkoituksellisesti, vaikka ne eivät vielä välttämättä ole aktiivisesti käytössä kaikissa yksiköissä. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätöksissä 28.9.2016 kerrotaan kuitenkin, että vuosien 2017-2019 aikana kaikki päiväkodit saavat päätelaitteita lasten käyttöön. Kuvaamalla lasten tablettien käyttöä metsäretkellä toimme esille uusia oppimismenetelmiä, jotka tulevat lähitulevaisuudessa olemaan luonteva osa varhaiskasvatuksen arkea. (Espoon kaupunki 2016.) Aikaa myöten toki uudet muutokset varhaiskasvatussuunnitelmassa tai päiväkotien muuten muuttuvissa käytännöissä tekevät osan sisällöstä vanhentuneeksi. Tällöin tulee pohdittavaksi joko tuotteen päivittäminen tai kokonaan uuden oppaan tekeminen.

Tuotteen tekninen toteutus lepää kehittyvän internet-tekniikan sekä vapaasti saatavien ja edullisten sovellusalojen varassa. Oppaassa täytetyt teknologiat ovat vakiintuneita standardeja sisällöntuotannossa ja niitä todennäköisesti tullaan tukemaan selaimissa ja sovelluksissa vielä useita vuosia. Laitteiden ja tiedonsiirron jatkuva kehitys osaltaan sujuvoittaa käyttökokemusta digitaalisen opaskirjan kaltaisilla verkosta ladattavilla tuotteilla. Valittu toteutustapa voi kuitenkin myös rajoittaa tuotteen käyttöä. Kun kohderyhmänä ovat eri syistä tulevat maahanmuuttajat, lienee selvää, että kaikilla potentiaalisilla käyttäjillä ei ole päiväkodin aloittamisen hetkellä tarvittavaa laitetta ja internet-yhteyttä. Tällaisessa tilanteessa voitaisiin harkita esimerkiksi kirjastojen koneiden käyttöä, päätelaitteen lainaamista, ja verkkoyhteyden puuttuessa, oppaan jakelua fyysisellä medially kuten muistitikulla tai DVD-levyllä, jota Päiväkoti Rinkelissä päätettiin ryhtyä käyttämään.

Oppaan multimediasisältö, lähinnä videot, ovat tiedostokooltaan suurehkoja eli kymmeniä megatavuja ja valmiin tuotteen koko yli sata megatavua. Sisältörikkaan oppaan lataus voi kes-

tää hitaammalla siirtonopeudella useita minutteja, mikä vaikuttaa käyttökokemukseen ja voi vähentää opaskirjan käyttöä. Vuoden 2016 kesäkuun lopussa vielä 65 % maassamme käytössä olevista laajakaistaliittymistä oli nopeudeltaan alle 30 Mbit/s (Viestintävirasto 2016). Sisällön rikastuessa voidaan tuotteen kokoa pienentää videoiden ja kuvien tarkkuutta pienentämällä, mikä toisaalta samalla heikentää kuvan laatua.

Oppaan sisällössä kuvataan tavanomaista päivähoitopäivää lapsen silmin katsottuna, ja videoissa näkyy myös päiväkodin muita asiakkaita eli lapsia. Lasten kuvaamisessa työryhmä pyrki noudattamaan tiukasti hyvää tapaa ja korkeita eettisiä periaatteita, jotta oppaassa esiintyvät lapset eivät nyt tai myöhemminkään kokisi tullessa hyväksikäytetyksi tai nolatuksi. Tämän varmistamiseksi päätettiin näyttää valmis materiaali huoltajille vielä ennen sen lopullista käyttöä. On mahdollista, että visuaalinen materiaali jää elämään tietoverkkoihin pitkäksi aikaa ja silloin on tärkeää, että se on tehty huolella ja kunnioittaen. Vanhemmat ja päiväkotien henkilöstö suhtautuivat hankkeeseen positiivisesti ja kuvaus- ja julkaisulupien järjestäminen sujui lopulta hyvin, vaatien tosin oman aikansa ja panostuksensa.

Espoon kaupungille toteuttavan digitaalisen opaskirjan sisällön tärkeäksi kriteeriksi muodostui yleiskäyttöisyys. Niin tekstin kuin myös kuvien ja videomateriaalin antaman mielikuvan tulee realisoitua enemmän tai vähemmän missä tahansa Espoon kaupungin yksikössä. Tästä syystä joitakin eri päiväkodeissa käytössä olevia järjestelyjä jouduttiin jättämään yleisestä versiosta pois.

Hankkeen aikana totesimme, että eri kieliversioita tehdessä pelkkä suora tekstien käännös ei takaa viestin perille menoa. Siksi aioimme etsiä päiväkotia Rinkelin pilottiin eri kieliryhmistä varhaiskasvatusalaa tuntevia henkilöitä kuten esimerkiksi lähihoitajia, jotka kielen lisäksi tunsivat asiakkaan lähtömaan kulttuuria sekä siihen liittyviä ja muita paikallisia merkityksiä. Tarkoituksena oli varmistaa, että suomalaiset varhaiskasvatuksen toimintatavat ja muut asiakkaalle uudet asiat saisivat mahdollisimman ymmärrettävän ilmeilyn. Ajan ja resurssin puutteessa tämä ajatus jäi toteuttamatta. Neuvotteluissa Espoon kaupungin kanssa olemme sopineet, että he teettävät meille englanninkielisen käännöksen, jonka nauhoittamisesta me vastaamme. Espoon kaupunki huolehtii jatkossa muista käännöksistä omien tarpeittensa mukaan. Tällä pyritään takaamaan laadukas ja luotettava käännöstyö Espoon kaupungin vaatimalla tavalla.

Tuotteen elinkaarta ajatellen opaskirja voisi olla hyödyllinen erityisesti pienemmissä kunnissa, joissa monikulttuurisuus voi olla melko vierasta eikä huoltajien monipuoliseen ohjeistamiseen ole samanlaisia resursseja kuin isommilla paikkakunnilla. Myös sopivien tulkkien löytäminen moninaisten asioiden selvittämiseksi voi olla jopa mahdotonta. Esille on noussut myös idea, että digitaalinen opaskirja saataisiin näkyviin niin kutsutussa infopankissa. Infopankki on

Helsingin kaupungin ylläpitämä sivusto, josta Suomessa jo asuvat tai tänne muuttoa suunnittelevat saavat tärkeää tietoa Suomesta usealla eri kielellä (Kyllönen-Saarnio 2016).

Projektin aikana kentältä tuli paljon ideoita myös muihin vastaavanlaisiin maahanmuuttajaperheille suunnattuihin digitaalisiin oppaisiin. Päiväkodeissa toivottiin esimerkiksi opasta oppimisvaikeuksista ja päivähoitopaikan hakemisesta. Näistä teemoista voisi löytyä aiheita tuleviin opinnäyte- ja harjoitustöihin.

5.2 Toiminnallisen työn arviointi

Työryhmä lähti hankkeeseen innostuneena. Idea sai kannatusta ja tarve tuotteelle näytti ilmeiseltä. Kullakin tiimin jäsenellä oli oma käsityksensä siitä, miltä tuotteen tulisi näyttää ja mihin ongelmaan se olisi ratkaisu. Kun tuotteen idea oli itse määritelty ja aihe koettiin tärkeäksi, oli myös motivaatio hyvällä tasolla. Motivaatiota lisäsi huomattavasti myös tuotteen arvioitu korkea hyödynnettävyys ja digitaalisen toteutuksen antamat laajat ideointi- ja toteutusmahdollisuudet. Yhteistyö alkoi pian sujua ja tavoitteet tuntuivat yhtenäistyvän niin tuotteen kuin opinnäytteenkin osalta.

Arviointisuunnitelman (liite 6) mukaisesti käytimme kehittämisen apuna palvelumuotoiluprosessia sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kehittämää työkalupakkia. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet tukivat hyvin opaskirjan kehitystyötä ja auttoivat jäsentämään tekemistä. Arviointisuunnitelmasta poiketen emme toteuttaneet loppukäyttäjätestausta ajatellussa laajuudessa. Koska Rinkelin version käyttö rajattiin vain Rinkelin asiakkaisiin, emme voineet käyttää sitä laajemmin muiden varhaiskasvatyüksiköiden kanssa.

Rajaamisesta huolimatta projekti osoittautui pian varsin laajaksi ja se vaati odotettua enemmän aikaa ja panostusta. Tiimin jäsenillä oli myös muita opiskeluun ja muuhun elämään liittyviä sitoumuksia, ja siten tiimillä oli ajoittain vaikeutta löytää yhteistä työskentelyaikaa. Puhelin- ja Skype-istunnot sekä tiedostojen jakaminen sähköpostin ja muiden välineiden avulla korvasivat jonkin verran kasvotusten tapahtuvan työskentelyn aikaa. Tästä ehkä osin johtuen itse tekemisen suunnittelu jäi vähemmälle kuin tuotteen ideointi ja tekeminen.

Kesken parhaan innostuksen alkanut kesälomakausi hidasti projektin etenemistä merkittävästi. Asiakkaan eli Espoon kaupungin sekä yhteistyöpäiväkotien työntekijät olivat pitkiä aikoja tavoittamattomissa ja työryhmän oli keskityttävä tekemään suunnittelupainotteisia tehtäviä. Kesälomien jälkeen lisäviivettä tuli päiväkotien omista syyskauden käynnistymisen valmisteluista. Lisätyötä ja viivettä tuli myös teknologian vaihtamisesta kesken projektin. Käytettyämme Book Creatoria päiväkoti Rinkelin opaskirjan tekemiseen havaitsimme rajoituksia sen kapasiteetissa sekä käytettävyydessä, ja siksi jouduimme karsimaan joitakin suunniteltuja

osia Rinkelille suunnatusta lopputuotteesta. Adoben teknologia mahdollisti monipuolisen mediasisällön sekä tehokkaan taiton, mutta toisaalta vaati paljon enemmän perehtymistä ja resursseja. Viiveestä johtuen myös palaute Rinkelin asiakkailta jäi saamatta opinnäytetyön aikataulun puitteissa.

Oma kysymyksensä oli myös: milloin tuote on valmis? Alkuperäinen ajatuksemme oli tehdä valmis tuote käytettäväksi Espoossa ja myöhemmin mahdollisesti muissakin kunnissa. Voidaan kuitenkin ajatella, että tämänkaltaisen digitaalinen tuote, joka on helposti muunneltavissa ja jaeltavissa, ei elinkaarensa aikana koskaan lakkaa kehittymästä. Asiakkaan laatuvaatimukset sekä hallinnolliset prosessit toivat uudenlaista vaatimusta projektille, ja työryhmän piti uudelleen määritellä projektin päättymiskriteerit. Keskeiseksi kriteeriksi muodostui projektin kontrollin, eli käytännössä tuotteen sisältöön, toteutukseen ja jakeluun liittyvien päätösten tekovastuun siirtyminen Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen päätettäväksi.

Vaikka itse hanke saavuttikin tavoitteensa, työmme olisi ollut jonkin verran tehokkaampaa ja tuottavampaa, jos olisimme osanneet panostaa projektin alkuvaiheessa enemmän itse projektin suunnitteluun. Project Management Institute, PMI, joka on kansainvälinen projektinhallinnan osaamiseen erikoistunut organisaatio, on määritellyt hyvän projektinhallinnan vähimmäiskäytännöt ja koonnut niistä käsikirjan (PMI, 2000). PMI:n mukaan projektinhallinta koostuu yhdeksästä osa-alueesta, jotka ovat:

- Projektin ja sen tuotoksen integroiminen muihin toimintoihin ja projekteihin
- Projektin laajuuden ja kohteen rajaus
- Aikataulujen ja tehtävien määrittely ja hallinta
- Kustannusten hallinta
- Laadunhallinta
- Projektin tarvitsemien resurssien hallinta
- Viestintä
- Riskien hallinta
- Ostojen ja hankintojen hallinta

Jälkikäteen arvioituna voidaan ajatella, että tiimimme ei osannut ehkä riittävän tarmokkaasti paneutua projektinhallintaan. Käytimme enemmän aikaa ja omaa resurssiamme varsinaiseen tuotteen toteuttamiseen kuin tekemisen ohjaamiseen ja arviointiin. Systemaattinen edellä mainittujen osakokonaisuuksien seuranta ja ohjaus olisi ehkä parantanut työn laatua sekä aikaansaannosten ennakoitavuutta. Varsinkin projektin tarkempi jakaminen osatavoitteisiin ja tehtäviin, näiden tehtävien realistinen aikatauluttaminen, sekä työn vaatiman panostuksen tarkempi arvioiminen etukäteen olisi auttanut jakamaan työpanosta tasaisemmin, sekä ennakoidaan kehittämiseen tarvittavaa aikaa ja työmäärää. Tarkemman tavoiteaikataulun aset-

taminen olisi myös todennäköisesti motivoinut meitä tekemään oikeita asioita oikealla tahdilla. Myös jämäkämpi projektin johtaminen itsessään sekä yhteisen tekemisen sekä päätöksenteon suunnitelmallisempi organisoiminen olisi selventänyt ja tehostanut tekemistä. Toisaalta kokemuksen kautta olemme saaneet hyvää oppia seuraavia projekteja varten; niissä osaamme sitten paremmin hyödyntää projektinhallinnan yleisiä ja hyväksi havaittuja periaatteita.

5.3 Oppimiskokemus

Kaiken kaikkiaan työryhmä on tyytyväinen aikaansaannokseensa. Perehtyminen monikulttuurisuuden tuomiin vaatimuksiin ja käytännön tilanteeseen pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa antoi valmiuksia kohdata kyseiset haasteet mahdollisessa tulevassa ammatissa lastentarhanopettajana. Mahdollisuus tutustua päiväkodin arkeen yhdessä työntekijöiden kanssa herätti myös ajatuksia ja ideoita työn kehittämiseksi. Alalta aiemmin haettu työkokemus auttoi työn kehittämistä ja syvempää oppimista aihepiirin haasteista. Yksi työryhmän jäsenistä onkin jo työllistynyt ammattiin ja pystyy siellä hyödyntämään saatua oppia ja kokemusta. Työryhmän jäsenet saavat jatkaa yhteistyössä asiakkaan kanssa vielä tuotteen luovutuksen jälkeenkin ja siten pääsevät tutustumaan asiakkaan prosesseihin sekä voivat verkottua alan osaajien kanssa.

Projekti toi myös uutta tietoa nykyaikaisista teknisistä mahdollisuuksista kehittää digitaalisia tuotteita ja palveluita. Käytettyjen sovelluslustojen helppokäyttöisyys ja saatavuus saattavat innostaa johonkin vastaavaan hankkeeseen tulevaisuudessakin. Hankittua taitoa kannattaa varmasti hyödyntää, mikäli sopivia tilaisuuksia tulee esiin.

Myös projektin hallinta avautui uudenaikaisena maailmana tekijöille. Seuraavalla kerralla osaamme ehkä panostaa enemmän itse tekemisen suunnitteluun sekä seurantaan. Keskinäiset palaveri- ja yhteydenpitokäytännöt on syytä sopia pitkälle etukäteen, jotta aikaa yhteiseen neuvonpitoon löytyy. Samoin hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin tai prosesseihin on hyvä kartoittaa huolella. Näin saadaan omat odotukset pysymään realistisina ja voidaan keskittyä tekemään omaa projektia.

Oleellisin havainto ehkä oli kuitenkin se, että tämänkaltainen tuote tehdään asiakasta varten, ja silloin on tärkeää kuulla asiakasta mahdollisimman paljon. Käyttämässämme palvelumuo-
toiluprosessissa asiakkaan ääni saadaan kuulumaan hyvin, kun prosessia noudatetaan tunnollisesti. Oppimisvaiheessa on tärkeää paneutua huolella ratkaistavaan ongelmaan nimenomaan asiakkaan, ja tässä tapauksessa käyttäjän eli maahanmuuttajaperheen näkökulmasta. Samoin testausvaiheessa, kun prototyyppiä kokeillaan autenttisessa tilanteessa, käyttäjien ja asiakkaan palaute on hyvin arvokasta. Palautteen kerääminen päiväkodeilta ja loppukäyttäjiltä

sekä tuotteen parantelu jatkuvat vielä opinnäytetyön päätyttyä asiakkaan aikataulujen ja ohjauksen mukaan, ja siten lopullinen tuote tulee varmasti täyttämään sille asetetut odotukset.

Lähteet

- Arttijeff, M. 2015. Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä. Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteistyöstä. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.
- Ekholm, E. & Salmenkangas, M. 2008. Puhumalla paras. Ratkaisuja arjen etnisiin konflikteihin. Vaasa: Sisäasiainministeriö.
- Espoon kaupunki 2015. 16.9.2015. Yksityisen varhaiskasvatuksen ilta. Valtuustosalit. Espoo.
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.
- Järvi, I. 2007. Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Pääkaupunkiseudun toimintamalli. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA, Moniku-hanke.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karjala, J., Koskinen, O. & Sinkko, M. 2011. Maahanmuuttajaperheiden ja päiväkodin henkilökunnan välisen kasvatuskumppanuuden tukeminen - Opas perheille päiväkodista. Turun ammattikorkeakoulu.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kurronen, J. 2013. Muotoilu & Kunta: Muotoilun lähtökohdat ja mahdollisuudet osana julkisen sektorin uudistamista. Aalto-yliopisto.
- Kurronen, J. 2015. Muotoilu osana julkisen sektorin innovointia. Teoksessa Jyrämä, A. & Mattemmäki, T. (toim.) Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin. Verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Unigrafia.
- Kurtti J. 2012. Vanhempien kokemuksia pienen lapsen päivähoiton aloituksesta. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Oulu.
- Kuusinen, K. & Latonen, K. 2015. Maahanmuuttajalasten vastaanottaminen ja integroiminen Koiramäen päiväkotiin - Opas päiväkodin henkilökunnalle. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäki.
- Laakso, S. & Kilpeläinen, P. 2015. Espoon kaupungin ja Helsingin seudun väestöprojektiot 2015-2050. Raportteja Espoosta 1/2015. Espoon kaupunki: Painatuspalvelut 2015.
- Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. 2. painos. Suomen Mielenterveysseura.
- Munter, A. & Jokiranta, T. 2013. Ulkomaalaistaustaiset nyt ja tulevaisuudessa. Tietoisku 2/2013. Espoon kaupunki.
- Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa: Helenius A., Karila K., Munter H., Mäntynen P. & Siren-Tiusanen H. Pienet päivähoitossa, Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Juva: WS Bookwell, 35 - 63.
- Muñoz I. & Veseli S. 2014. Yhden päivän tarina - Matkalla kasvatuskumppanuuteen. Opasvideo maahanmuuttajaperheille päivähoiton arjesta. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.
- Paavola, H. & Talib, M-T. (2010). Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja kouluissa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Tutkimuksia 283. Helsingin Yliopisto. Helsinki: Yliopistopaino.

Rintala, H. 2013. Päiväkodin työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuudesta maahanmuuttajaperheiden kanssa. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Suhonen, S., Sajaniemi, N., Alijoki, A., Hotulainen, R., Nislin, M. & Kontu, E. 2014. Lasten stressinsäätely, reagoitavuudet ja leikkikäyttäytyminen päiväkotiympäristössä. *Psykologia* 49/03, 2014. 184 - 197.

Sähköiset lähteet

Adobe, 2016. Adobe InDesign CC. Luettu 19.9.2016.
<http://www.adobe.com/fi/products/indesign.html>

Espoon kaupunki 2014. Maahanmuuttajataustaisten lasten suomen kielen oppimisen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Pöytäkirja. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto, 11.11.2014. Luettu 15.10.2016.
<http://docplayer.fi/6441915-Espoon-kaupunki-poytakirja-39-39-maahanmuuttajataustaisten-lasten-suomen-kielen-oppimisen-tukeminen-varhaiskasvatuksessa.html>

Espoon kaupunki 2016. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätökset 28.9.2016. Luettu 24.10.2016. [http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ ja_koulutus/Opetus_ ja_varhaiskasvatuslautakunnan_paa\(100087\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ ja_koulutus/Opetus_ ja_varhaiskasvatuslautakunnan_paa(100087))

Eurostat, 2015. Asylum statistics. Luettu 2.8.2016.
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Asylum_applicants

Kyllönen-Saarnio, E. 2016. Tietoa palvelusta. Luettu 10.10.2016.
<http://www.infopankki.fi/fi/tietoa-palvelusta>

Lamminmäki-Kärkkäinen, T. 2002. Identiteetin kulttuuriprofiili ja toiseuden purkaminen. Teoksessa Räsänen, R., Jokikokko, K., Järvelä M-L. & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. Interkulttuurinen opettajankoulutus, utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulun yliopisto. Viitattu 11.11.2016. <http://herkules oulu.fi/isbn9514268075/isbn9514268075.pdf>

Maahanmuuttovirasto. 2016. Turvapaikanhakijat, kaikki hakijat kansalaisuuksittain. Luettu 2.8.2016.
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka_ ja_pakolaistilastot

Maurya, A. 2016. Why Lean Canvas vs Business Model Canvas? Luettu 9.8.2016.
<https://leanstack.com/why-lean-canvas/>

Munter, A. Asuntokunnat ja perheet. Tietoisku 9/2015. Luettu 12.9.2016.
[http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ ja_tutkimukset/Vaesto_ ja_vaestonmuutokset/Perheet_ ja_asuntokunnat\(511\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ ja_tutkimukset/Vaesto_ ja_vaestonmuutokset/Perheet_ ja_asuntokunnat(511))

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Luettu 27.10.2016.
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

PMI - Project Management Institute. 2000. A guide to the project management body of knowledge. Luettu 1.9.2016. <http://www.cs.bilkent.edu.tr/~cagatay/cs413/PMBOK.pdf>

Red Jumper 2016. The simple way to create beautiful books on your tablet. Luettu 9.8.2016.
<http://www.redjumper.net/bookcreator/>

SDT 2016. SDT - Palvelumuotoilun työkalupakki. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Luettu 9.9.2016. www.sdt.fi

Stakes, 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Oppaita 56. 2. tarkistettu painos. Luettu 14.8.2016.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Tilastokeskus. 2016. Tilastokeskuksen PX-Web -tietokannat: Maahan- ja maastamuuttaneet lähtö- ja määräraaman iän ja sukupuolen mukaan 1990 - 2015. Luettu 2.8.2016.

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/?tablelist=true

Viestintävirasto 2016. Kiinteän verkon laajakaistaliittymät yhteysnopeuksittain. Luettu 2.10.2016

<https://www.viestintavirasto.fi/tilastotjatutkimukset/tilastot/2013/kiinteanverkonlaajakaistaliittymatyhteysnopeuksittain.html>

Laiho, O. 2015. Julkista palvelua suoraan töpselistä - E-kirjat osana yleisten kirjastojen kokonaisia. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. Luettu 21.11.2016.

<http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/96812/GRADU-1426777658.pdf?sequence=1>

Julkaisemattomat lähteet

Päiväkoti Rinkelin henkilökunta 2016. Palautekeskustelu päiväkoti Rinkelissä 29.8.2016.

Kuviot

Kuvio 1. Maahanmuutto Suomeen lähtöalueen mukaan 1990 - 2015 (Tilastokeskus, 2016) ja turvapaikan hakijat sekä kiintiöpakolaiset 2005 - 2015 (Maahanmuuttovirasto 2016).	9
Kuvio 2. Vieraskielisten lasten osuus Espoon varhaiskasvatuksessa (Espoon kaupunki 2015).	10
Kuvio 3. Kieliryhmät Espoossa, toteuma ja ennuste (Munter & Jokiranta 2013).	11
Kuvio 4. Projektin toteutuneet päävaiheet	19
Kuvio 5. Aloitussivu Rinkelin päiväkodin digitaalisesta opaskirjasta.....	28
Kuvio 6. Huoltajille tarkoitettu osuus on tekstimuodossa. Mukana kieliversion audioraidat kuuntelemista varten	29
Kuvio 7. Esimerkkisivu, jossa myös videoikkuna (alhaalla oikealla) sekä kieliversion audioraita (korvan kuva oikealla). Video- ja audiosisältö avautuvat kaksoisnapautuksella.....	30

Liitteet

Liite 1. Kysely asiakasperheelle	44
Liite 2. Lean Canvas -työkalu	45
Liite 3. Suunnittelua kuvauksia varten	46
Liite 4. Kuvauslupakysely syyskuu 2016	47
Liite 5. Palautekysely Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen johdolle	49
Liite 6. Toiminnallisen työn arviointisuunnitelma	50
Liite 7. Rinkelin päiväkodin palaute	51

Liite 1. Kysely asiakasperheelle

Tapaaminen 4.4.2016 Päiväkoti Rinkelin asiakasperheiden kanssa

1. Millaisia olivat odotuksenne päiväkotia kohtaan ennen päiväkodissa aloittamista?
2. Millaiset asiat olivatkin eri tavalla kuin olitte luulleet?
 - ihmetystä herättäneet asiat
 - positiiviset yllätykset
3. Mitkä olivat suurimmat haasteet tai vaikeudet päiväkotiin liittyen?
4. Millaisia väärinymmärryksiä teille tuli?
5. Millaisten asioiden ymmärtäminen on ollut hankalaa? Esimerkiksi kieli-muurista johtuen?
6. Minkä asian merkitystä ette ymmärtäneet aloittaessanne päiväkodissa ja asian tärkeys selvinnyt teille myöhemmin?
7. Millaisissa asioissa teitä ei ymmärretty?
8. Mitä olisitte tahtoneet tietää silloin, mutta kukaan ei kertonut?
9. Mistä olisitte kaivanneet enemmän tietoa?

Liite 2. Lean Canvas -työkalu

Liite 3. Suunnittelua kuvauksia varten

Käsikirjoitus luovauksiin	Sanakirjaan kuvat	Vanhempien oppaaseen kuvat
1. Päiväkotiin tulo:		reppu, vaipat, xytitoli-pastillit
portti		peseytyminen
kuva eteisestä		sisätossut
vaatteet		varavaatteet
lapsen luovutus henkilökunnalle		
2. Aamupala:		
lapsi hakke ruokaa (video)	paljon, vähän	
aamiaisen sisältö	puuro, näkkileipä	
	maito	
3. Aamupäivätoiminta		
leikki		leikki
askartelu		maalaukset, musiikki
aamupiiri laululeikki (video)		
liikunta		
4. Ulostähti ja ulkoilu		miesopettaja
pukeutuminen ulos (video)		ulkovaateetus
ulkoleikkejä (videoita)		sadevaatteet,
hiekkalaatikko		muut ulkoiluvaatteet, kengät
pyöräily, kinnuminen		varavaatteet ja sukat
liukumäki / kiipeilyteline		
metsäretki		
5. Sisään		
rääsiminen		
peseytyminen (video)		
6. Ruokailu		
oma vuoro, ruoan pyytäminen (video)		
oma paikka, aterimien käyttö		
allegiat / erityisruokavaliot		
7. Päivälepo		
mukkaa		perhekuva ja unilelu
Iltapäivätoiminta		
pelejä, leikkejä		
8. Väli-pala		
9. Iltapäivän ulkoilu		
Vanhemmille kerrotaan lapsen päivästä		kuva opo, lapsi, vanhempi
Portista ulos ja portti kiinni		

Liite 4. Kuvauslupakysely syyskuu 2016

Digitaalinen opaskirja maahanmuuttajaperheiden päiväkodin alun helpottamiseksi

Vanhemmille

Olemme sosionomi-opiskelijoita ja valmistumassa lastentarhanopettajiksi Laurea Otaniemestä. Työtämme opinnäytetyönämme digitaalista kirjaa Espoon päiväkotien käyttöön. Kirjassa tehdään suomalainen päiväkotipäivä tutuksi perheille ja päiväkodissa aloittavalle lapselle. Kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat ja kaikki, joille päiväkotimaailma ei vielä ole tuttu.

Kirja tuotetaan Espoon kaupungin kanssa yhteistyössä ja siihen käytettävä materiaali on tarkoitus saada koottua Matinkylä-Olarin alueen päiväkodeista. Kirjassa käydään päiväkotipäivä läpi kuvien, videoiden, valokuvien ja äänen avulla, joiden turvin perhe pääsee jo ennen aloitusta tutustumaan ja elämään läpi päiväkotielämää sekä vähentämään jännitystä ja uuden kohtaamiseen liittyviä pelkoja. Tutun tuntuisiin tilanteisiin ja ympäristöön on lapsen helpompi päästä mukaan.

Kirjan on tarkoitus toimia runkona keskusteluille silloinkin, kun yhteistä kieltä ei vielä ole tai kun lapsi ei itse vielä osaa kertoa päivän tapahtumistaan vanhemmille. Näin pyrimme edistämään yhteisen ymmärryksen löytymistä kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä. Digitaalinen kirja uusille perheille toimii myös hyvänä muistilistana päiväkodissa tarvittaville vaatteille ja muille tarvikkeille.

Kuvauksia tullaan tekemään päiväkodissanne syyskuun 2016 aikana, ja ne tullaan tekemään päiväkodissa niin, että niistä ei ole kenellekään haittaa tai vaivaa. Digitaalinen kirja tulee julkaistavaksi linkkinä Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen www-sivuille. Digitaalisen materiaalin pariin tullaan ohjaamaan perheitä, joiden katsotaan päiväkodin toimesta hyötyvän materiaalista, mutta jotka eivät ehkä osaisi sitä itse etsiä.

Lisätietoja hankkeesta antaa päiväkodissa päiväkodin johtaja Anita Järvisalo.

Kiitämme yhteistyöstä!

Tii Kari, Krista Sihvonen ja Tiina Tarkiainen

Palauta tämä osa:

E-kirjan kuvauslupasuostumus

Lapsen nimi: _____

Lapseni voi esiintyä kuvissa, videoissa tai äänityksessä.

Lapseni ei voi esiintyä kuvissa, videoissa tai äänityksissä.

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Palautus päiväkotiin _____ mennessä!

Liite 5. Palautekysely Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen johdolle

Kysymykset vastauksineen:

1. Miten hyvin näet digitaalisen opaskirjan vastaavan tämän hetkiseen tarpeeseen?

Maahanmuuttajataustaisille perheille tarvitaan tiedotusmateriaalia, joka on suunniteltu heidän tarpeisiinsa.

2. Mikä mielestäsi on sen tärkein elementti?

Se on netin kautta helposti käytettävä ja kohderyhmälle suunnattu

3. Millaisia odotuksia asetat digitaaliselle opaskirjalle?

Että se helpottaa maahanmuuttajataustaisten perheiden ”perehdyttämisessä” varhaiskasvatukseen.

4. Millaisen arvioit käytettävyyden asteen olevan?

Toivottavasti hyvä ja kehityskelpoinen!

5. Miten mielestäsi digitaalista opaskirjaa voisi vielä jatko-kehittää ja mikä voisi olla sen aihe?

Vastaavanlaisia voisi tehdä eri aihepiireistä. Kieliversioita tarvitaan lisää.

6. Muuta palautetta

Paljon kiitoksia opiskelijoille aktiivisesta otteesta!

Liite 6. Toiminnallisen työn arviointisuunnitelma

Ote opinnäytetyön suunnitelmasta:

Päiväkoti Rinkeliin toteutetussa E-kirjassa sovelsimme Lean Canvas-menetelmää. Kehitimme tuotettamme asiakkaalta saamamme palauteen suuntaan ja heidän toiveidensa mukaiseksi. Opinnäytetyössämme jatkamme samalla tavalla, mutta otamme työskentelyymme lisäksi vahvasti mukaan **Palvelumuotoilun työkaluja**. Olemme perehtyneet Stakesin ja Espoon malleihin Palvelumuotoilun työkalupakista. Lähdemme liikkeelle Espoon mallista, koska se on luotu kunnan tarpeisiin ja ajattelemme sen soveltuvan hyvin työmme ohjaajaksi.

Tulemme käymään läpi asiakkaamme palvelupolkua, sitä missä kohdissa hänelle syntyy hyvä kokemus ja missä toisaalta ovat hänen suurimmat haasteensa. Sisällytämme tuotteeseemme asiakkaan palvelussa arvostamat asiat.

Työskennellessämme Päiväkoti Rinkelin E-kirjan parissa oli ryhmämme jäsenillä elämäkokemuksen ja työkokemusten myötä jo valmiiksi jonkinlainen visio siitä, mitä työllämme haemme ja millainen sen olisi hyvä olla. Testausta tehtiin tarvittavin väliajoin.

Nyt opinnäytetyötä tehdessämme otamme työkaluksi Palvelumuotoilun, koska uskomme sen ohjaavan toimintaamme tästä eteenpäin selkeämmin kuin ensimmäistä versiota tehdessä. Tulemme myös tarkastelemaan ensimmäistä E-kirjaa uudelleen palvelumuotoilun työkaluja hyödyntäen, ja parantamaan ja syventämään kohtia jotka vaativat syvällisempää tarkastelua. Kaiken kaikkiaan alamme työskentelemään aktiivisesti palvelumuotoilua noudattaen.

Lähdemme opinnäytetyö-versiossa liikkeelle Päiväkoti Rinkelin E-kirja lähtökohtanamme, mutta Espoon laajuiseen versioon saatamme Palvelumuotoilua käyttämällä löytää matkan varrella mukaan paljon uusia ideoita. Senkin vuoksi on tärkeää käyttää työskentelyssä työkaluja.

Työn vaikuttavuuden arvioinnissa yhtenä ajatuksena on kohdistaa näkökulma erilaisiin, eri lähtökohdista saapuneisiin maahanmuuttajaperheisiin. Testaamisessa voisi olla mukana työn perässä saapunut perhe ja esimerkiksi vaikeista olosuhteista tai sodan keskeltä saapunut pakolais- tai turvapaikanhakijaperhe. Tavoitteena on etsiä arviointia varten maahanmuuttajaäitejä, jotka eri lähtökohdista saapuneina ovat lisäksi myös kotoutumisen eri vaiheissa. Arviointitapaamiset ja keskustelut tuovat varmasti paljon mielenkiintoista eettistä pohdintaa.

Tähän mennessä arviointia on tehty Päiväkoti Rinkelin henkilökunnan taholta ja haastattelemalla maahanmuuttaja-äitiä. Nyt kun Päiväkoti Rinkelin E-kirja on pian valmistunut, aletaan sitä syksyllä arvioida uusien päiväkotiryhmien muodostuttua uusilla asiakasperheillä.

Laajemman version lanseerauksen jälkeistä palautetta emme opinnäytetyön puitteissa ehdi saada. Meillä on itsellämme innostunut ja motivoitunut asenne produktiamme ja koko opinnäytetyötä kohtaan. Tästä syystä meidän tulee arvioida työtämme läpi koko työskentelyn ja kehittää sitä jatkuvasti parhaimman lopputuloksen varmistamiseksi.

Liite 7. Rinkelin päiväkodin palaute

Tuotteen testaaminen ja palaute Rinkelin päiväkodista

Päiväkoti Rinkeliin työstetty E-kirja valmistui elokuun lopussa ja valmiin työn esittely tapahtui Rinkelissä 29.8.2016. Paikalla oli neljä päiväkodin työntekijää ja yksi S2-opettaja.

Raati piti kovasti Pupu-tarinasta ja -hahmosta. Pupu-kuvat olivat heidän mielestään onnistuneita, mieleen olivat jääneet etenkin piiriin ja nukkariin liittyvät piirroshahmot.

Työn aihetta keuhuttiin useampaan otteeseen, ja etenkin S2-opettaja toisti kirjan tulevan todelliseen tarpeeseen. He totesivat, että E-kirjan näyttäminen vanhempainillassa syyskuussa olisi tarpeellista niin uusille kuin jo tutuillekin perheille. Tutuille perheille sen näyttäminen toimisi mukavana tapana muistuttaa tietyistä asioista.

Keskustelussa siitä, millaisia asioita tällaisessa kirjassa olisi hyvä tuoda vahvasti esiin, nousi puheeksi harjoittelu- ja tutustumisajan tärkeys. Usein lapset tuodaan nopeasti ensimmäisenä päivänä ja lapsi joutuu käymään tunteitaan pitkään läpi vieraan aikuisen kanssa. Lisäksi kelloajat päivän tapahtumiin liittyen koettiin tärkeiksi, sekä se että vanhempi tuo lapsen ryhmään asti. Vaatetus-osio koettiin myös tärkeäksi.

Kansikuva oli jätetty vielä raadin päätettäväksi. Heiltä kysyttiin millainen teema kanteen sopisi, ja miten he kokivat että olisi lapsille tärkeä paikka heidän päiväkodissaan. Henkilökunta nimesi liukumäen ja pihan lapsille tärkeäksi. Todettiin, että pupun ja pihakuvan tulisi olla iloinen tunnelmaltaan ja houkutteleva.

Vanhempien osiosta henkilökunta toivoi poistettavan Xylitol-pastillista kertovan tekstin kokonaan.

Henkilökunta toivoi lisäksi käyttäjän tarpeiden huomioimista ja selkeää tietoa heti linkin yhteyteen siitä, mitä ohjelmia tarvitaan, jotta E-kirjan voi avata koneellaan. Tässä tapauksessa tulisi siis mainita näkyvästi, että tarvittavat ohjelmat ovat Adobe Acrobat Reader ja Flash Player. Näkyvyydellä välttyttäisiin siltä, että katsoja turhautuisi kun ei saisi ohjelmaa pyörimään, ja jättäisi koko E-kirjan katsomatta. Rinkeli-raati pohti myös, että cd:llä jaettava versio voisi toimia heillä hyvin.

Kaiken kaikkiaan Rinkelin henkilökunta ja S2-opettaja olivat sitä mieltä, että E-kirjan kautta sai hyvän kokonaiskuvan lasten päiväkotipäivän kulusta. He kuvailivat sitä konkreettiseksi ja simppeleksi, ja totesivat että on hyvä, ettei tarina lisäteksteineen ole liian pitkä.